

Afrikai mesék

Fordította: Dabi István

TARTALOM

A SZIVÁRVÁNY

(Etiópia)

LOKITOYO

(Kenya)

AZ ÖREGASSZONY MEG AZ OROSZLÁN

(Szomália)

FATIMA LEGENDÁJA

(Csád)

MI TÖRTÉNIK A VÉN HOLDDAL?

(Tunézia)

AZ USIRI TŰZ

(Kongói Demokratikus Köztársaság)

A LEOPÁRD MEG A SAKÁL

(Kongói Demokratikus Köztársaság)

A SZÁJ MEG A KÉZ

(Elefántcsontpart - bété)

MIÉRT NEM KÜLÖNBÖZNEK MÁR AZ EMBEREKTŐL A VARÁZSLÓK?

(Elefántcsontpart - djula)

A SZÉP ÉS A BESTIA

(Burkina Faso)

MAWU ÉS AZ Ő HÁROM GYERMEKE

(Togo)

A VADÁSZ MEG A PÁRDUC

(Togo)

A SZIVÁRVÁNY (Etiópia)

Íme a pigmeusok nagy királyának, Bongó Makelelének különös története. Ez a nagy király már régóta egy álmot kergetett, amiről senkinek sem szólt, mert attól félt, hogy szertefoszlik. Szakadatlanul, éjjel-nappal csak arra gondolt, és folyton azt kérdezgette magától, hogy hogyan is valósíthatja meg az álmát, ami nem adott neki egy perc nyugtot sem. Néha panaszkodni lett volna kedve:

- Ah! Ha egyszer...

- Mi lehetne egyszer? - kérdezte Yasmina, a kedvenc felesége, aki szeretett volna segíteni a királynak.

A király ekkor megrázta a fejét, és így felelt:

- Nehéz megmagyarázni... És nincs is értelme, hiszen úgysem értenéd meg.

Yasmina azonban csak erősködött, mert meg akarta szabadítani a férjét a gondtól, ami annyira bántotta, de Makelele kitért előle.

Ez nem akadályozta meg Makelelét, akit szinte megszállt az álma, hogy egyik tervet a másik után készítse titokzatos szándéka megvalósításához. Az ötlete egyre jobban megszilárdult, formát öntött, de a király nem tudott aludni, elvesztette az étvágyát, hogy a feleségei jajveszékelnéi kezdtek:

- A király beteg, gonosz szellemek rontották meg.

És tényleg azt hitték, hogy átok ül rajta. Hogy feloldják az átkot, a legfinomabb ételeket készítették, versengtek egymással, hogy a legjobb megoldást találják, de ez sem segített, képtelenek voltak változtatni a nyugtalan, komor és bánkódó király hangulatán.

A király továbbra is csak a gondolataiba merült, néha panaszkodott, de semmi magyarázattal sem szolgált.

Egy nap azonban, amikor már azt hitte, hogy a terve megvalósítható, cselekvésre szánta el magát. Ezért a falu összes férfiját nagy vadászatra hívta egybe. Minden férfi boldogan készítette elő a fegyvereit: a nyílvevőket, lándzsákat és késeket. Vidáman beszélgettek, és élénken tárgyalták a főnökük döntését:

- A király jobban érzi magát. Vadászni akar. Nagyon szeret vadászni.

Yasmina is újból nevetett, és elragadtatva mondta a társainak:

- Látjátok, az urat már érdekli valami. Bizonyára jobban érzi magát. A vadászat majd teljesen visszaadja az egészségét.

Másnap, a hajnal még csak éppen kezdett derengeni, amikor a férfiak, az urukat követve útra keltek, és eltűntek az erdőben. Vidámak voltak, dalolva lépdelték az ösvényen. Később, hogy ne hívják fel magukra még jobban a figyelmet, elhallgattak. Elővigyázatosan mentek tovább. Minden érzékükkel éberen lesték a vadat, keresték a nyomokat. Az első mocsaras helyeken egy antilop meg egy bivaly nyomára bukkantak. Mindenki abban reménykedett, hogy ő kapja el az állatot, amit majd felajánlhat a királynak, aki így visszanyerheti az étvágyát. Egy kiváló fogás mindig örömet szerzett neki.

Hirtelen feltűnt egy vaddisznó. A vadászok látták, de az állat rémülten megfordult, hogy elmeneküljön. A vadászok nagyon ügyesek voltak. Nem engedték meg neki, hogy messzire fusson. Egyikőjük elhajította a lándzsáját. A vaddisznó megtorpant, felhasított hassal össze-rogyott. A férfiak befejezték a dolgukat, majd megmutatták a zsákmányukat a királynak.

Makelele nem csodálta meg a lőtt vadat; elfordította a fejét, felsóhajtott:

- Nem akarok enni belőle - jelentette ki. - Én a szivárvány színes húsából akarok.

A falu lakói azt hitték, hogy rosszul hallanak, mert szerintük ennek semmi értelme sem volt. „Lehetséges lelőni a szivárványt? Abszurdum!” És miután megtárgyalták a dolgot, így szóltak:

- Öljünk meg egy másik állatot! Talán egy másik állat húsát jobbnak találja. Kiváló húst illik adni a királynak.

Lesbe álltak az erdő szélén. A pázsitfűben jött egy okapi.

- Íme itt is van, ami nekünk kell - suttogták, és a nyílsebesen rohanó állat után vetették magukat. Az okapi, megrémülve az üldözőitől, ugrált a magas fűben. Olyan gyorsan futott, hogy az emberek nem érték utol. De az okapi egy pillanatra nem figyelt, és egy friss természetbolyba ütközött. Elvágódott, és a vadászok azonnal eltalálták a nyílvevőikkel. A szép állat már nem kelt fel, az ügyes férfiak szinte odaszegezték a földhöz. Halálosan megsebesült.

Összekötözték és két bambuszrúdra fektették, aminek a végeit a vadászok a vállukra emelték. Győzedelmesen vitték el a királynak. Ő azonban most is visszautasította az ízletes húst, és megismételte a kívánságát:

- Én a szivárvány húsából akarok enni. Csak abból akarok! Ne vesztegessétek az időtöket!

A férfiak éppúgy mint korábban, most sem törődtek ezzel a kívánsággal, mivel annyira ésszerűtlennek tűnt. A vadászok harmadszorra is elindultak, mert meg voltak győződve arról, hogy a király végül elfogadja egy állat húsát, amit majd elvisznek neki. Úgy döntöttek, hogy többet is megölnek, hogy az uruk a kedve szerint választhasson. Ezért lelőttek egy hatalmas bivalyt, egy bárszoros szemű antilopot, két fogolymadarat, amik fáradtan repültek a fák fölött, és három szalonkát. Ezt a csodálatos zsákmányt ajánlották fel a királynak, aki azonban csak megvetően legyintett. Mint egy kisgyerek, megismételte az akaratát:

- A szivárványt akarom!

A vadászok egy kicsit félrevonultak. Nagyon kifáradtak ennyi futkosásban, és meg is éheztek. Levágták a megölt állatokból a legízletesebb darabokat, és nyáron megsütötték. Jó étvággyal falatoztak, habár csalódtak az urukban, aki nem akart rész venni a lakomában. Élvezettel rágva a finom húst, beszélgettek, és egyesek úgy döntöttek, hogy segítenek az uruknak találni egy szivárványt.

Miután jóllaktak, a férfiak felálltak, és tovább indultak a csendes bozótban. Egy pillanatban azonban menedéket kellett keresniük: hirtelen eső kerekedett, ami megnedvesítette a fűvet, a fákat, az ösvényeket, a sziklákat. Amikor az eső elállt, ismét megjelent a Nap, és azonnal egy csodálatos szivárvány rajzolódott ki az égen. Fenségesen ívelt a bozót fölött, ahonnan könnyed pára szállt. A férfiak gyönyörködtek benne, és mindjárt értesítették a királyukat:

- Íme a szivárvány! Íme a szivárvány! De hogyan kapjuk el? Ha jól ki is repítjük a nyílvevőinket, nem érjük el.

- Fogjuk el élve! Mivel az állat kevéssé szokásos, félek tőle - magyarázta a király.

- Próbáljuk meg hálóbba fogni!

Az emberek köteleket fogtak, erősen a nyílvevőkhöz kötözték és a szívárványra támadtak. Mindannyian egyszerre lőtték ki a nyílvevőket, amik fűtöltek a levegőben, és ez hangviharra emlékeztetett. A szívárványt az így kifeszített hálóbba fogták. Lezuhant az égről a férfiak kissé remegő nevetése közepette, akik elvitték a király elé.

- Király urunk, itt a fogságba ejtett szívárvány. Él. Mit tegyünk vele? Mi a kívánságod?

Látva az embereitől fogságba ejtett szívárványt, Makelele arca felragyogott. Végre a szenvedésének vége lett. Végül beteljesedik az ő leghőbb vágya. Habozás nélkül kiadta a parancsot, mert ő nagyon is türelmetlen volt:

- Főzzétek meg, hogy megehessem!

A férfiak visszahőköltek, elképedve a királyuk vakmerőségétől. Nagyon megijedtek, és féltek a különös állat bosszújától. Hiszen a szívárvány végül is nem állat volt. Nem az éghez tartozott? Ő az eső, a vihar, a villám társa. És ha a villám megbünteti őket? Tanácskoztak, majd a királyhoz mentek, és kijelentették:

- Urunk, félünk. Nem merjük megtenni ezt a szörnyűséget. A szívárvány a tied... Ha meg akarod enni, öld meg, és főzd meg te magad!

A király megvetően felállt, és odament a hatalmas hálóbba fogott szívárványhoz. Megragadta, és magához szorította, ahogyan a fahasábokat szokták, majd a tűzhöz ment, és beledobta a szívárványt.

Szörnyűséges robbanás hallatszott, és az emberek a földre zuhantak. Az egész bozótban recsegés-ropogás visszhangzott. Néhány másodperc a legnagyobb rémületben telt el... Amikor az emberek felegyenesedtek, megállapították, hogy a királyuk halott. A szívárvány bosszút állt.

A vadászok lehajtott fejjel, némán tértek vissza a falujukba. Elmesélték a falubelieknek, hogy milyen szörnyű halállal halt meg a nagy Makelele király.

Ez után a nap után az emberek megértették, hogy a menyei jelenségek szentek, és nagyon veszélyes szembeszállni velük.

LOKITOYO

(Kenya)

Lokitoyo egy hallgató, szerény fiatalember volt. Nem tudta mi az álnokság, és sokáig nagy naivitásának volt az áldozata.

- Az emberi színjáték túl bonyolult dolog az én számomra - állapította meg. - Elhagyom a falumat, az állatokhoz csatlakozom. Azok jobban megértenek engem, és én is jobban megértem őket, mint az embereket.

Összeszedte a holmiját, összecsomagolta és egy bot végére kötötte. Eloltotta a tüzet a kunyhója mellett, és nagy léptekkel elindult az erdő felé. Lokitoyo három napig vándorolt. Amikor behatolt a bozótba, evett egy keveset a magával vitt ételből, majd a folyóból oltotta a szomját. Magára csavarva a takaróját, lefeküdt az árokba aludni.

A negyedik nap reggelén elhatározta, hogy letelepszik ott, ahová megérkezett. A bozót szép volt, a föld jó, és onnan nem messze kis patak csordogált. Úgy döntött, hogy házat épít magának. Levágott pár ágat. Miután leszedte róluk a leveleket, a földbe dőfte azokat. Sarat csinált, összekeverte száraz fűvel, és azzal befedte a falakat. Lekaszált egy kevés fűvet, amiből tetőt készített. Utána ajtót formált bambuszrudakból, amiket megnedvesített fakéreggel fogott össze. Miután befejezte a házat, Lokitoyo elégedetten megkezdte magányos életét. Nagyon boldog volt, és összebarátkozott az állatokkal, amikkel találkozott, melyek a környéken éltek.

Egy reggel Lokitoyo kiment a házából, hogy gombát szedjen és kiásson néhány gyökeret, amik az élelmét képezték. Nem zárta be a háza ajtaját, de ki is mehetne be, hiszen ő volt az egész vidék egyetlen lakója. Már nem kellett félnie az emberektől.

Nem sietősen szedte Lokitoyo a gombát, és dobálta bele a kosarába, amit ő maga font bambuszrostokból. A Nap vidáman melegítette az egész természetet, és a föld a humusz kellemes illatát árasztotta. Ezután gyökereket ásott ki. Miután megtelt a kosara, elindult visszafelé. Sietni kezdett, mert hatalmas felhők borultak a Kilimanjára.

- Vihar közeledik. Tényleg sürgősen haza kell érnem.

Amikor Lokitoyo befordult a tisztásra, ahol a kunyhója emelkedett, nagyon boldog volt. Mindjárt otthon lesz, gondolta, de ekkor váratlanul hangot hallott:

- Állj!

Lokitoyo megdöbbenve állt meg, körülnézett, de semmi gyanúsat sem látott. Tett egy lépést előtte, de ismét hallotta a parancsoló hangot:

- Megtiltom, hogy belépj, én egy nagyon fontos személyiség vagyok.

Úgy tűnt, hogy a hang bentről jön. És az ajtó, ami egy pillanattal előbb még félig nyitva volt, közben becsukódott. Lokitoyo úgy gondolta, hogy a távolléte alatt tolvaj lopózott be a házába. Érezte, hogy előnti a harag, és dühösen így szólt:

- Ez a ház az enyém. Én építettem saját kezemmel, saját verejtékemmel. Utasítalak, hogy a lehető leggyorsabban hagyd el!

De senki sem jött ki.

A látogató hangja erősebben és még fenyegetőbben hangzott:

- Én vagyok a világ legfontosabb személye. Ha ide belépsz, megöllek.

Lokitoyo ez alkalommal megijedt. Már nem volt mersze dühösen rákiáltani a banditára, aki a hatalmába kerítette a lakását. De mégis, ki lehetett az az ilyen hatalommal rendelkező bandita?

- Ha ember, biztosan van fegyvere, és én semmit sem tehetek, hiszen védtelen vagyok. Ha állat, szörnyűséges lehet, mert a hangja az oroszlán hangjára hasonlít. Még a fogai között végezhetem. Mit tegyek? mi lesz velem?

Megkerülte a házat, és benézett az ablakon, de semmit sem látott: túl sötét volt, hogy bármit is ki lehessen venni.

- Talán egy gonosz szellem, aki rosszat akar nekem - gondolta, és nagyon megijedt.

Nem tudva, hogy mit is tegyen, úgy döntött, hogy felkeresi az állatbarátait, azok biztosan segíteni fognak.

Legelőször a hiénával találkozott. Lokitoyo elmondta neki a kalandját, és segítséget kért tőle. A hiéna elkísérte egészen a kunyhóig. Be akart menni, de alig ért el az ajtóig, amikor felhangzott ugyanaz a fenyegető hang:

- Vissza! Nagyon fontos személyiség vagyok. Mindenkit megölök, aki csak átlépi a küszöböt.

A hiéna pánikba esett és meghunyászkodva elmenekült.

A nagyon szerencsétlen Lokitoyo felkereste a többi barátját is, a leopárdot, az orrszarvút, az elefántot, a bivalyt. Ugyanígy felkereste az oroszlánt is, aki mindig nagyon barátságos volt hozzá. Azonban ezek közül a hatalmas állatok közül egyiknek sem volt mersze szembeszállni a parancsoló hanggal. Senki sem merte kinyitni az elátkozott ház ajtaját.

Lokitoyo, amikor már teljesen elvesztette a bátorságát, leült egy rönkre. Állát a tenyerére támasztva szomorúan nézte a házat, ahová már nem mehetett be. Micsoda sorscsapás! Körülötte elnémult az egész bozót. Kibírhatatlan volt ez a csend. Lokitoyo hangosan siránkozott:

- Mi lesz most velem? Nagy istenek, mit tegyek, mit tegyek? ez a betolakodó valóban egy nagyon fontos személy lehet, ha még a legjobb barátainak sem sikerült elkapniuk. Ki segít akkor nekem?

Lokitoyo sírva fakadt. Ezt látva a barna hangya, megsajnálva őt, felkínálta a segítségét, de Lokitoyo kedvesen így szólt:

- Szegény hangya! Azt hiszed, hogy te, a te parányi termeteddel legyőzhetsz egy olyan fontos személyt, aki még magát az oroszlánt is megrémítette? Nem látok semmiféle lehetőséget.

A Hangya Hölgy azonban nagyon bátor volt. Büszkén így felelt:

- Éppen az apró termetemmel mehetek be mindenhová, ahová csak akarok. Elbújhatok és megfigyelhetem az idegent. Engedd meg, hogy szerencsét próbáljak!

Lokitoyonak nem volt veszténivalója, és mivel a Hangya Hölgy hangja annyira meggyőző, ő maga meg olyan bátor volt, hogy beleegyezett:

- Rendben van. Próbáld meg!

A hangya határozottan elindult a kunyhó felé. Alig ért az ajtóhoz, amikor a tekintélyes hang megdördült:

- Én fontos személy vagyok. Mindenkit megölök, aki csak ide belép.

A hangya habozott pár másodpercig. Lokitoyo azt mondta magában, hogy a játszmát ismét elvesztette... De a hangya folytatta az útját. Bement az ajtó alatt.

A fiatalember és minden állat remegett, a legrosszabbra vártak. A kunyhó mellett semmi más nem lehetett hallani, csak a gyors lélegzetvételeket.

Amíg kint minden nyugodt volt, mi történt bent? A derék hangya végül felfedezte a bűnöst, aki egy szék alá bújt. Az egy ujjnál nem nagyobb féreg volt. A földön tekergett. Azt gondolta, hogy a ravaszságával kisajátítja Lokitoyo házáat, és megakadályozza másoknak, hogy be-menjenek. Ah, micsoda gonosz is volt ez a földi giliszta!

De a hangya, akin a harag lett úrrá, keményen rákiáltott:

- Miért üzöl ilyen gúnyt velem? Mindjárt meglátjuk, mindjárt meglátjuk - a csápjait mozgatva az ellenségre támadt.

Egyetlen harapással végzett a gilisztával, ami szörnyűséges sikolyt hallatott. Összerándult és kimúlt. A hangya felemelte a holttestet, a kijáráthoz vitte. Boldogan jelentette be:

- Mindenki jól figyeljen! Íme a bűnös! Ez a fontos személyiség a valóságban csak egy földi giliszta volt. Nézzétek!

Az állatok nevetésben törtek ki. Lokitoyo is velük együtt nevetett. Derűs hangulat lett úrrá mindenkin: a feszültség és a félelem tovatűnt. Ezután jó volt élni.

A fiatalember köszönetet mondott a bátor hangyának. És az oroszlán, mintegy kiengesztelés-képpen és kártérítésül megölt egy szép antilopot és neki adta.

Ekkor Lokitoyo megértette, hogy az állatok épp olyan álnokok, mint az emberek, és a boldog élethez arra van szükség, hogy az ember megfelelően válassza meg a barátait.

A Hangya Hölgyet pedig a szép erdő legbátrabb teremtményének ismerték el.

AZ ÖREGASSZONY MEG AZ OROSLÁN

(Szomália)

Egy távoli faluban élt egy már nagyon fáradt öregasszony, aki tovább nem akart egyedül élni. A lánya egy közeli faluban lakott. Gyakran meglátogatta, de ez alkalommal úgy döntött, hogy ő megy el hozzá, hogy soha többé ne hagyja el.

Egy kora reggel útra kelt a bozótban át a faluba, ahol a férjezett lánya lakott. Apró léptekkel lépdelt az erdőt átszelő ösvényen. Az ösvényt a föld és az ott növő gyökerek jelölték. Nem volt egyenes, hanem kacskaringós, mert a még létező természetes akadályokat kerülgette. Az öregasszony szerette az erdő illatát, az avarból szálló szagot, ami összekeveredett a régi tüzek, a fakéreg és a túlmelegedett kövek szagával. Nem gondolt a nagy távolságra, amit a céljához meg kellett tennie, annyira magával ragadta a bozót és az a gondolat, hogy vége lesz a magányának. Mégis, pár óra múlva lassította a lépteit, mert elfáradt a lába, hiszen már az egész testére ránehezedett az évek súlya. A háta, a feje, a karjai, mindene fájt. Fogatlan szájából rekedtes sóhaj tört elő. A szíve gyorsan, nagyon gyorsan vert. Egy pillanatra megállt, felnézett a fák fakó lombjára. Az ágak között észrevette, hogy a Nap már nagyon magasán volt az égen. Egészen függőlegesen bocsátotta le égető sugarait.

- Biztosan dél van már.

Meglepetten állapította meg ezt.

- Egykor már dél felé bent voltam a faluban.

Amikor észrevett egy jelzőoszlopot, megrázta a fejét:

- Csak a fele utat tettem meg. Az öregség már tényleg a hatalmába kerített.

Az öregasszony folytatta az útját, de a léptei egyre lassúbbak lettek. Éhség és szomjúság kínozza. Nem vitt magával semmi élelmet, mert nem is gondolta, hogy az útja ennyi időt vesz igénybe. Egyszerre az út mellett szemtől szemben találta magát egy oroszlánnal. Az öregasszony megremegett félelmében, de az oroszlán megvetően nézett végig rajta.

- Hová mész teljesen egyedül a bozótban? - kérdezte.

- A lányomhoz, aki a szomszéd faluban lakik - suttozta reszketve. - Azt hittem, hogy sokkal gyorsabban odaérek, de már nagyon öreg vagyok. És most annyira megszomjaztam.

- Gyere utánam - mondta az oroszlán együttérzően -, elvezetlek a vízhez.

Elvezette az öregasszonyt egy nagy folyó partjára. A víz a liánokkal átfont fák árnyékában csordogált a sziklákon. A nő lehajolt, a két tenyerébe vett egy kis vizet, és többször is ivott. A hőség súlya elhagyta, és új erő költözött megmerevedett lábaiba. De a gyomra korgott az éhségtől, ezért az oroszlánhoz fordult:

- A szomjamat már eloltottam, köszönöm neked, Oroszlán úr. De éhes vagyok. A szabad levegő és a hosszú út csak növeli az étvágyamat, és tegnap este óta egy falat sem volt a számban.

- Várj rám itt! - mondta az oroszlán.

Az öregasszony leült egy rönkre, és megpihent a vízmósás partján. A gondolatai semmi konkrét dolgon nem jártak, csupán az oroszlánra gondolt, aki szívességet tett neki. Szerencséje volt, hogy ilyen útitársra talált.

Az oroszlán elment vadászni. A napfényben csillogó tisztáson megpillantott egy antilopot. Az nem sejtve az őt fenyegető veszélyt, a fűben járkálva helyet keresett magának, ahol megpihenhet. Nagy ugrásokkal futott feléje a vadászó vad és megölte. Hosszan falatozott, hogy az éhségét csillapítsa, majd egy combot elvitt az öregasszonynak. Az belakmározott. Már egy hónap is eltelhetett azóta, hogy ilyen nagy lakomában lett volna része.

- Most már jól is laktam. Köszönöm, Oroszlán úr!

Mindketten folytatták az útjukat, élen az oroszlánnal. Az állat nem sietett, figyelmes volt az idős, fáradt társára. Csak egy kis utat tettek meg, amikor egy fiatal pítont keresztezte az útjukat. Az öregasszony rémülten csak hátrált és hátrált, de az oroszlán, biztos az erejében, mancsai és karmai erős csapásával agyonütötte a kígyót, és messzire hajította.

Az öregasszony fellélegzett. Egyre jobban el volt ragadtatva, hogy egy ilyen erős, nemes lelkű, bátor védelmezője van. Hogy kifejezze az elismerését, egyre csak ezt ismételte:

- Köszönöm, Oroszlán úr! Köszönöm, köszönöm.

Az utazás a végéhez közeledett. A két útitárs elérte a falu szélét. Az oroszlán el akart válni az öregasszonytól. Elbúcsúzott, miközben ezt mondta:

- Én szolgálatot tettem neked. Cserében azt kívánom, hogy senkinek se szólj arról, hogy én itt vagyok a környéken, mert ma reggelire egy tevét akarok éjjel ellopni. Megesküszöl?

Az öregasszony a szívére tette a kezét és megesküdött:

- A szavamat adom, hogy senki sem szerez tudomást erről az útról, és senki sem fog semmit sem tudni a te jelenlétedről.

De élt-e valaha is a Földön egy diszkrét öregasszony? Nincs olyan öregasszony, aki a nyelvét féken tudná tartani. Tényleg, alig jutott el a lányához, alig tért magához, nem tudta megállni, hogy ne meséljen különös kalandjáról. Mindent elmondott, még azt is, hogy az oroszlán a falu környékén maradt, hogy elraboljon egy tevét. Tényleg nagyon rossz módját választotta annak, hogy kifejezésre juttassa a háláját.

A lánya elmondta ezt a férjének, és a férfi sietett értesíteni a vadászokat:

- Egy oroszlán ólálkodik a falu környékén. Siessünk, készítsük elő a fegyvereinket a vadászat-ra!

A vadászok nem hagyták, hogy kétszer mondja. Mindenki elővette a fegyverét, és csoportba gyűltek, hogy megöljék az oroszlánt. Azonban bármennyire is elbújtak, az oroszlán meglátta őket. Sejtette, hogy az öregasszonynak járt el a szája, és ezért majd' megpattant a dühtől. Elmenekült messze az erdőbe.

- Az öregasszony elárult engem, de én még bosszút fogok állni rajta, meg fog fizetni azért, hogy nem tudott titkot tartani.

Az oroszlán olyan gyorsan elszaladt, hogy a vadászoknak alig volt erejük áttörni az egész bozóton, de csak nem fedezték fel a rejtekhelyét. A Nap már lenyugodott, amikor lesújtva hazaértek. Hogy ne gúnyolják ki őket, azt híresztelték el, hogy az öregasszony hazudott.

- Nincs itt oroszlán. Az öregasszonynak látomásai voltak. Semmit sem találtunk.

Majd elvonultak aludni.

Éjjel, amikor minden megnyugodott, az oroszlán bement a faluba. Mint egy árnyék, siklott a kunyhók között. Nagy gonddal lépdelt, hogy kiszimatolja a házat, amelyikben az öregasszony aludt. Amikor megérezte annak a szagát, akinek annyit segített, benyomta az ajtót, bement a szobába, és felfalta az árulkodót.

Így történik mindenkivel, aki nem tudja betartani az adott szavát.

FATIMA LEGENDÁJA

(Csád)

Egy szép faluban élt egy gazdag, de gyermektelen házaspár. A férfi korán meghalt, így a nő egyedül maradt. Fájdalmában és a könnyei között így kiáltott:

- Oh, Istenek, nem voltatok jók énhozzám! Nincs gyermekem, és most teljesen egyedül élek a nagyvilágban. Elhagyatottnak érzem magam, és nagyon szomorú vagyok, mert nem tudom, hogy kihez forduljak, és kinek adjam a szeretetemet.

Sétált a birtokán, csodálta a mályvaszínű virágokat, a virágzó banánfákat, a majdnem kék lombú mangófákat, a csillogó szárú maniókát. Mindez az övé volt. És aztán? Gondjaiba merülve lépdelt, nem remélte, hogy talál megoldást a problémájára. Távolabb, az ösvény másik oldalán, göndör hajú gyerekek játszottak, verekedtek, nevetgéltek és fecsegték. Fájdalmat okozott neki, amikor arra gondolt, hogy egyikük sem az ő vére, és egyikük sem szalad oda hozzá és mondja: anya. Elviselhetetlen látvány volt számára az oly nagyon csillogó Nap, a végtelen, kék ég, és az, ahogyan a szél mókázott a fűszálakkal. És miközben ment hazafelé a rétek mellett vezető úton, ahol a tehenek legeltek, kedve lett volna mindenkit elátkozni, akinek gyerekei vannak, mert képtelen volt elviselni azok boldogságát. A lelkében úgy erősödött a gyűlölet, ahogyan nőtt a kétségbeesése. Igazi vihar tombolt benne. Amikor egyszerre szép, vörösbarna tehenét csodálta, ötlete támadt. Az isteneknek nagyszerű ajándékot fog adni, hogy azok cserébe egy, a porban verekedőkhöz hasonló gyereket adjanak neki. Minden nap, amikor vajat köpülnek, egy-egy vaj rögöt betesz a háza tisztaszobájába, ajándékol az isteneknek.

Másnap el is kezdte. A nagy edényben jól összekevert tejből vaj lett, egy keveset gyékényen a zsúptető árnyékába tett. És ily módon napról-napra nőtt a vajhalom. Amikor úgy gondolta, hogy már elég magas a rakás, úgy vélte, hogy már tetszeni fog az isteneknek, s imádkozni kezdett:

- Íme, tinektek adtam minden nap a vajam egy részét ajándékképpen. Fogadjátok el az áldozatomat, és hallgassátok meg a könyörgésemet: adjatok nekem egy gyereket, hogy boldoggá tegye a lelkemet, és egész szeretetem, gyengédségem tárgya legyen!

De az istenek némák maradtak. A nő azonban nem csüggedt. Minden reggel, minden este, egyre nagyobb őszinteséggel és egyre erősebb hittel ismételte meg a kérését. Hat hónap múlva az istenek meghallgatták, és úgy döntöttek, hogy teljesítik a kívánságát.

Egy reggel, amikor bement a szobába, hogy imádkozzon, és folytassa mindennapos áldozathozatalát, meglepetésében felkiáltott. A falak között játszó napfényben szép fiatal lányt pillantott meg. Valóban, az istenek parancsára a vaj egy bájosan mosolygó csodaszép lánnyá változott.

- Jó reggelt, anyám! - köszöntötte a nőt.

Az újdonsült anya nem hitt a szemének. Megdörzsölte egyszer, majd megint, és többször is, de a jelenés csak nem tűnt el. Figyelte a csodálatos, szőke teremtest, aki olyan aranyszínű volt, mint a vaj, amit hónapokon át áldozott a derék isteneknek. Egész lelkét és testét áthatotta a boldogság, és nem tudta, hogyan is mondjon köszönetet. A fiatal lány törekeny volt, olyan törekeny, mint a vaj, azaz a legkisebb meleg is ártott neki. Nem sétálhatott a napon, nem közeledhetett a tűzhöz. Azonban olyan büszke volt a járása, annyira büszke, hogy „Fatima hercegisasszony”-nak keresztelték.

Az egész falu csodálta. Láthatták a fűzfa foteljében üldögélni, az anyja kertjében növény nagy fák árnyékában. Mindenki bókolt a kedves hercegisasszonynak, aki egyre csak mosolygott. De Fatima a kedvére meg-megváltotta a helyét, és az árnyékkal együtt mozgott, hogy védje magát a nagy melegtől.

A falu ifjai bizonyára vágyódtak utána, de Fatima - hercegisasszony!... És hamarosan eljöttek a környék urai, hogy megkérjék a kezét. Micsoda elragadó volt a világos bőrű hercegisasszony! Nem tudták, hogy mit is tegyenek, hogy magukra vonják a figyelmét, és öbeléjük szeressen. Ugyanakkor, hogy magukhoz édesgessék Fatima anyját, ajándékokat hoztak neki. Végül feleségül kérték a lányt. Az anya azonban visszautasította őket:

- Elment az eszetek! Nem tudjátok, hogy Fatima törekeny, és nem tudja elviselni a meleget? Még baj történhet, ha erről megfélekeztek. A hercegisasszonynak énám van szüksége. Egyedül én tudok vigyázni rá, csak én tudom megóvni mind fenyegető veszélytől. Nem! Mondom nektek: Fatima sohasem megy férjhez!

Az uraknak szomorúan el kellett menniük. Egyiknek a másik után. Semmiféle érvelés sem lágyította meg az anya szívét, aki jobban ragaszkodott a lányához, mint bármi máshoz. És amint teltek-múltak a napok, Fatima hercegnő egyre szebb lett. És a szépségének a híre eljutott egy nagyon gazdag úrhoz, akinek hatalmas birtokai voltak az ország keleti felében. Elhatározta, hogy mindenképpen legyőzi az anya makacsságát, és feleségül veszi Fatimát.

Egy reggel elhagyta a palotáját, hogy útra keljen. Sok szolga kíséretében átkelt a sivatagon, ahol mindenkit szomszóság gyötört; átkeltek a szavannán és a dzsungelen, ahol ösvényt kellett vágniuk, és óvakodniuk kellett a vadállatoktól. A liánok csápokká, a fák áthatolhatatlan falakká változtak, oroszlánok, elefántok, bivalyok fenyegették a kis csoportot. Az úr milliószor is kockáztatta az életét, de mindig épen került ki minden veszélyből, mert olyan nagyon bízott vezérlő csillagában, és oly nagyon vágyott az után, akiről olyan sokat beszéltek. Minél nagyobb akadályokba ütközött, annál erősebb lett a szerelme.

Az úr végül eljutott Fatima országába. Sietve haladt a hercegnő anyjának a háza felé. Úgy érezte, hogy a fiatal lányról a szóbeszéd nem hazudott. Örülten szerelmes volt belé. Készen állt, hogy mindent legyőzzön. Az anyának nagy értékű ajándékokat vitt: ritka gyöngy nyakéket, ami csillogott a napfényben, vadász-jeleneteket ábrázoló elefántcsont faragást, szintén faragott faládákat, leopárdbundát, egy szóval: királyi ajándékokat.

Fatima anyját nagyon meghatotta az úr bőkezősége, de ennek ellenére nem akarta odaadni a lányát. Mint a többi kérő esetében is, okokat keresett, hogy visszautasíthassa, és csak ezt ismételtegette:

- Az én lányom törekeny. Nem olyan, mint a falu többi lánya. Tudjátok, hogy nagy veszély leselkedik rá. A Nap és a tűz az ellensége. Mihelyt csak a lángok közelébe kerül, mihelyt csak elhagyja az oltalmazó árnyékot, azonnal elolvad. Csak én egyedül tudom megvédeni.

De az úr nagyon makacs és szörnyen szerelmes volt. Hosszú utat tett meg, leküzdött mindenféle veszélyt, és nem tehetette ezt hiába. Nem hátrál meg, ha már célba ért.

- Ezekről a veszélyektől én nem félek - jelentette ki. - Készen állok megvédeni Fatimát a Naptól és a tüztől. A két első feleségem majd helyette fog dolgozni. Ő nem fog kimenni a földekre, és a konyhába sem fog belépni. Esküszöm! Egész életében vigyázni fogok rá. Ő lesz az én házam királynője.

De az anya még próbára akarta tenni, mert oly nagyon féltette a gyermeke életét.

- Te jó vagy, azonban van még egy dolog, amire vágyom, mielőtt beleegyezném a házasságba. Ki kell ásnod egy alagutat innen egészen a te házig, hogy Fatime a Naptól védve juthasson el a te birodalomba, és hogy én is a lehető leggyorsabban elmehessek hozzá.

Az anya azt gondolta, hogy az úr így áll a kéréstől, mert az ő országa innen több mint ezer kilométerre volt. Azonban rosszul ismerte. Az úr így felelt, mert nagyon is elszánt volt:

- Úgy lesz, ahogyan kívánod. Visszatértemkor azonnal intézkedem, hogy kezdetét vegyék a munkálatok. Elégedett leszel velem.

- Fatima a tiéd lesz, amikor befejezed az alagutat.

Az úr visszafelé indult a szolgálai kíséretében. Amikor hazaért, azonnal kiadta a parancsot a szolgálainak meg a munkásoknak, hogy kezdjék el ásní azt a híres alagutat.

Az úr emberei fáradoztak a föld alatt. Kosár, kosár után telt meg homokkal, agyaggal, kaviccsal. Folyóként csurgott a verejték, itt-ott panaszszavak hallatszottak. Az úr a közelből figyelte a munkát, és mindenkit buzdított. Évekig tartott a munka, de az úr egy percre sem csüggedt. Amikor a hatalmas alagút elkészült, nagyon szép ünnepet rendeztek. Majd az úr emlékeztette Fatima anyját az ígéretére, és annak engedelmeskednie kellett.

Pompás lakodalmat tartottak. Sokáig emlegették a csodálatos és ragyogó eseményt. Fatima elment a férjéhez az alagúton át.

A lakás, ahol Fatima lakott, nagyon tetszett neki, és nagyon boldog volt ott. Az úr nagyon előzékenyen bánt vele, és a két első feleség, akik a szolgálatába álltak, dolgozott, miközben ő pihent, a kert hatalmas fáinak az árnyékában üldögélt.

Egy szép napon az úrnak, ügyei elintézése miatt, messzire kellett menni. Magához hívta két első feleségét. Így szólt hozzájuk:

- Hosszú útra kell indulnom. Kérlek titeket, hogy ügyeljete Fatimára. Szolgáljátok, és akadályozzátok meg, hogy kimenjen a Napra, vagy közel menjen a tűzhöz! Gazdagon meg foglak jutalmazni titeket.

A feleségek megígérték, és az úr megnyugodva szedte össze a csomagjait, és ment el.

Alig tűnt el a láthatáron, amikor a fekete feleségek, féltékenyen a Fatima irányában tanúsított nagy rokonszenv, híres szépsége és aranyos bőre miatt, bosszúra készültek. Bementek a szobába, ahol Fatima szokott tartózkodni.

- Rajta, felkelni! - parancsoltak rá. - Megelégtünk már, hogy a szolgálid legyünk. Most rajtad a sor, hogy minket szolgálj, és dolgozz helyettünk. Foglalkozz az ebéddel, és azt főzd, amit mi akarunk enni!

Fatima megrémülve így felelt:

- Én nem engedelmeskedhetem nektek. Tudjátok jól, hogy ha közel megyek a tűzhöz, könnyen elolvadhatok.

- Ezt csak azért találod ki, hogy ne kelljen főznöd. Rajta, tedd, amit parancsolunk!

Fatima felkelt, mert a két első feleség bottal megfenyegette. Elindult a konyhába és a tűz felé ment...

Azon nyomban elkezdett olvadni. Nagyon szánalmas dolog volt ez. És semmivel sem tudták megakadályozni a katasztrófát.

Egy ott bóklászó kutyát odavonzották a földön úszkáló olvadt vajdarabok. Körülnézett, és mivel senkit sem látott, kezdte felnyalni.

Így tűnt el minden idők legszebb hercegkisasszonya.

Amikor az úr visszatért az utazásból és megtudta a rossz hírt, vad düh kerítette a hatalmába. Magához hívatta a két bűnöst, és megparancsolta, hogy fejezzék le őket. Ezt haladéktalanul meg is tették.

MI TÖRTÉNIK A VÉN HOLDDAL? (Tunézia)

Ahmed világot akart látni. Az ügyességére és a ravaszságára számítva úgy képzelte, hogy elég erős ahhoz, hogy az út során megbirkózzon minden nehézséggel, és szerezzen magának élelmet. Boldog volt és tanulni kívánt. Karcsú fiatalember volt, tele ambícióval. A magas fűvel benőtt sztyeppén vándorolt, fején a nagybátyjától kapott „chéchiá”-val. Az arcán mosoly játszott, két szeme csillogott, amint az országot járta.

De egyszerre csak eltéved, és amint erre-arra bolyongott, megsomjazott. Nagyon meleg volt, de sajnós a kulacs, amit magával hozott, üres volt. Semmi más nem volt hátra, valahol vizet kellett találnia. Ahmed nyugtalankodni kezdett. A naptól kiszáradt nyomokat követve helyet keresett, ahol a fullasztó hőségben megpihenhet. De az út mentén csak pár tövises cserjét talált, amik csak nagyon kevés árnyat adnak. A sirokkó élesen füttyült, a szegényes zöld eltűnt. Még a folyók is kiszáradtak. A fiatalember szörnyen kimerült, és egyre jobban kínozták a szomorúság. Hogyan olthatja a szomját és töltheti meg vízzel a kiürült kulacsát?

Egy pillanatra leült egy nagy kőre gondolkodni. A Nap erősen égette. Mi lesz vele? Tudatában volt az erejének és nagyon is bízott vezérő csillagában.... Semmi sem látszott a láthatáron. Végül felállt, mert sokáig egy helyben maradni azt a kockázatot rejtette magában, hogy elalszik, erre pedig semmi szüksége sem volt. Folytatta fárasztó útját. Váratlanul az ösvény kanyarjában megpillantott a kis dombon egy csoport ugrándozó kecskét. Elgondolkodott ezeken az ilyen erős és ilyen vidám állatokon. Ezt gondolta:

- Oh, miért nem lehetek kecske? Akkor kevéssel beérném. A kecskéknél különös gyomruk van, mindent képes megemészteni. Akár kavicsot is ehetnek, még annak is örülnek.

Majd folytatva a gondolatait: - Ha vannak itt kecskék, ember sem lehet messze - mormogta. - Gyerünk közelebb az állatokhoz, és biztosan rábukkanok egy pásztorra. Talán kapok inni, és ki tudja, valamit enni is?

Közelebb ment a kecskékhöz, amik az egyik szikláról a másikra ugráltak, és megállapította, hogy nem tévedett. Egy nagy szikla mögül előlépett egy bizalmatlan kinézetű, nyugtalan ember. Idősebb, őszülő szakállú férfi volt. Napégette bőre ráncos volt, mint egy aszalt füge. A fiatalember nagy tisztelettel köszöntötte:

- Jó napot, barátom! Béke legyen veled!

- Üdvözöllek - felelte a pásztor.

Ahmed közelebb ment az öreghez. Az meglepetten nézte:

- Miért nem folytatod az utadat?

- Fáradt vagyok és szeretnék elbeszélgetni veled.

Az öregember bizalmatlansága fokozódott. Ki lehet ez a legény, aki, Allah tudja honnan került ide? Mit akarhat tőle? Nem egy tolvajjal áll szemben?

Megragadta hosszú pásztorbotját, és megkérdezte a jövevényt:

- Te nem vagy véletlenül táleb? (Azaz: nem a tanítványok közé tartozol?) - Majd folytatta: - Megbízhatom tebenned?

Ahmed habozás nélkül válaszolt:

- De igen, táleb vagyok.

Hencegett. A szomjúság annyira kínoztta, hogy bármi mást is mondott volna. Azonban semmi sem jött az ajkára, hogy bebizonyítsa a tudását. A félelem a bukástól akadályozta a beszédben.

A pásztor ravasz róka volt. Úgy döntött, hogy próbára teszi az ifjú kalandort.

- Mindjárt felteszek egy kérdést, hogy megtudjam, hogy igazat szólsz-e. De vigyázz magadra! Ha hazudtál, ezzel a bottal foglak agyonverni.

Ahmed majd meghalt a félelemtől. A torka összeszorult, és a mellében örülten zakatolt a szíve. De igyekezett nem kimutatni a félelmét, és ugyanakkor bizonyos arroganciával felelt:

- És ha tudok felelni a kérdésedre, mit teszel?

- Megtöltöm a kulacsodat tejjel és neked adom az egyik kecskémet.

- Rendben. Hallgatlak.

A pásztor feltette a kérdést:

- Hogyan lehetséges az, hogy a kezdetben egy lefogyott kecskéhez hasonlatosan sovány Hold hízni kezd és olyan kövér és kerek lesz, mint egy malomkő, majd végül eltűnik, míg egy új Hold meg nem jelenik? Meg tudod mondani nekem, hogy mi történik a vén Holddal?

Ahmed semmi biztosat sem tudott. Sohasem járt iskolába és senki sem tanította meg a bolygók meg a holdjaik mozgásának a törvényére. Éles esze volt, de hogy erre a meglepő kérdésre válaszoljon, teljesen zavarba jött. Mit tegyen?

- Tehát? - sürgette a türelmetlen pásztor és kezdte a botjával fenyegetni:

- Várj egy pillanatot! - kérte a fiatalember.

- Tudod, vagy nem?

Ebben a pillanatban valamilyen sugallat villámként hasította át az agyát, és felkiáltott:

- Szegény pásztor, nem tudod, hogy a vén Holdat egy mozsárban csillagokká törik össze?

A válasz annyira kielégítő és olyan szép volt, hogy az öregember boldogságtól sugárzóan felállt. Elragadtatva Ahmed tudásától, karját az ég felé emelve kiáltotta:

- Jól beszéltél. Gratulálok.

Ígéretéhez híven a fiatalembernek ajándékozott egy kecskét, majd megtöltötte tejjel a kulacsát.

Ahmed köszönetet mondott a pásztornak nemes lelkiségéért, és folytatta kalandos útját.

AZ USIRI TŰZ

(Kongói Demokratikus Köztársaság)

Valaha, nagyon-nagyon régen, az Usiri tűz nem volt az embereké, a nagy erdő állatainak a tulajdonát képezte. A vadállatok közül N’Kato antilopot választották meg a tűz őrének, mert ő volt a legszebb, a leghűségesebb és a leggyorsabb.

Azonban az emberek megkívánták a tüzet, és azt kérdezték egymástól, hogy hogyan szerezhették meg maguknak. A tűz eltávolítja az éj határait, és elűzi a sötétségtől való félelmet.

- Mit tegyünk? Oly jól őrzik a lángot.

Egy szép napon, amikor éppen szállt le az alkony, egy vadász a faluba vezető ösvényeknél észrevette az Usiri tüzet. Óvatosan megállt, körbe kémlelt, majd zajtalanul megközelítette. A láng egy nagy rönkből tört elő, ami szikrákat szórva sercegett. Felemelkedett, forgolódott, csúszkált, tekergett, ugrált a szél fuvallatára. Milyen csodás látvány! A férfi nézte, és egyszerre csak kedve támadt elrabolni azt. De a láng mellett ott feküdt N’Kato antilop. Úgy látszott, hogy megérezte az ember, az ellenség jelenlétét. Felállt, és egész testében felmaga-sodott, a vakmerő vadász felé meresztette megfent késekhez hasonlatos, hegyes szarvait.

A vadász megfogta az íját, és a tegezből elővette a legjobb nyílveesszőt. Megfeszítette a húrt és éppen löni készült, amikor fény suhant át az ágak között: az antilop homlokán kirajzolódott az istenek fehér csillaga. Az állat szent volt, senki sem ölhetette meg, mert fennállt annak a kockázata, hogy a gyilkosa maga is meg fog halni. A vadász bosszúsán sarkon fordult, és elsietett a faluba.

A Nap lenyugvóban volt. Egyre hosszabb árnyékok borultak lassan a falura, ami aludni készült. Néhány kunyhó mellett még férfiak álldogáltak, beszélgettek az oroszlán gonosztetteiről, az elefánt kidöntötte fákról, a bozótban rejtőzködő vaddisznóról. Beszéltek a Föld titkairól, a Hold misztériumáról, a szörnyű viharokról, amik néha Usiri tüzet szülnek. A vadász odament hozzájuk, és elmesélte a kalandját:

- Láttam az imént az Usiri tüzet. Ott táncolt és ugrándozott egy rönk fölött. És a fa vörös volt, mint naplementekor a felhők. Maga a láng Napként csillogott.

A férfiak szeme forró vágytól lángolt. Már is elképzelték maguknak a változásokat, amiket az Usiri tűz idézhet elő, és a falu közepén található térségre, a díszhelyre akarták tenni, hogy kiterjesszék a barátok körét és meghosszabbítsák a nappalt.

- Messze van innen az Usiri tűz? Hol rejtőzik? - kérdezte a főnök.

- A falutól nem messze él, de egy antilop őrzi a folyó mellett. Sajnos, egy szent antilopról van szó. Nem ölhetjük meg.

A férfiak elbátortalanodva pillantottak egymásra. A főnök mélyen a gondolataiba merült. Egyszerre felemelte a fejét, felkiáltott:

- Kell nekünk az Usiri tűz. Az éjszakáink túl sötétek. Jó lesz, ha a láng meg fogja világítani a házainkat, és hosszabbá teszi a nappalt. Holnap megkaparintjuk. Mindenki szedje össze az erejét!

A főnök határozottsága visszaadta a férfiak bátorságát, akik elgondolkodva jutottak el a most teljesen sötétbe borult házaikba. A Hold nem világított, a bozót teljes sötétségben, ezernyi veszéllyel fenyegetett. Oh, ha az Usiri tűz a faluban lakhatna!

Másnap, mielőtt elhalványodott a horizont, mielőtt ismét kivehetőkké váltak a fák sziluettjei, a férfiak előjöttek a házaikból, tudva, hogy kemény nap áll előttük. Összegyűltek a főnök körül, aki halk hangon pontos parancsokat osztogatott. A csoportjuk, még szürkés fényben, lappangó fenyegetést rejtett magában. A madarakat felizgatta ez a szokatlan gyülekezés, és szerették volna megtudni, hogy mit jelentenek ezek a titkos tanácskozások, amik különös módon felhívták a falusiak figyelmét. Egy kicsi, ügyesebb madár föléjük repült, és elcsípte az „Usiri tűz” szavakat. Azon nyomban megértette, hogy mire készülnek az emberek, és figyelmeztető kiáltást hallatott. A madarak akkor szétrepültek minden irányban, hogy értesítsék a nagy erdő állatait:

- Siessetek, siessetek! Az emberek el akarják lopni az Usiri tüzet. Mentsétek meg! Mentsétek meg!

A vadállatok azonnal N’Kato antilophoz rohantak

- N’Kato, az emberek az Usiri tüzet akarják. Meg kell menteni. Siess! Jönnek már a falusiak.

Jött egy elefánt, amit N’Kato segítségül hívott:

- Segíts nekem! Mentsd meg az Usiri tüzet!

A hatalmas állat az ormányába vette a tüzet, és futásnak eredt az erdő irányában. A növények, a füvek, a kavicsok recsegték-ropogtak az elefánt hatalmas talpai alatt, aki vadul csapkodott a füleivel. De nem figyelt a feladatára, hogy megmentse az Usiri tüzet. Az emberek egyre közeledtek...

Az elefánt átrohant a tisztáson, majd átkelt három folyón. Az állatok minden alkalommal, amikor az elefánt ismét lábra állt, megkérdezték:

- Megvan még a tűz?

- Megvan - ordította a bátor állat, az ég felé emelve az ormányát.

De az elefánt hamar belefáradt a futásba. Már nem tudott tovább szaladni, ezért utasítást adott a leopárdnak, amelyik ott járt a környéken:

- Vedd át az Usiri tüzet, amíg én megpihenek, és vedd meg az emberektől!

A leopárd engedelmeskedett. Átvette az égő tönköt a barátja ormányából, a pofájába vette. Majd ő eredt futásnak, hogy eltávolodjon az emberektől. Rugalmas lábai ügyesen taposták az egyenetlen talajt. Villámként suhant a fák között.

De az emberek nem álltak el az üldözéstől. Ők is nagy lépésekben haladtak, és közben bottal csapkodták a fatörzseket, hogy megrémítsék az állatokat, hogy azok szétfussanak, és ők a lehető leggyorsabban eljussanak a tűzhöz. A mellükön csorgott a verejték, az arcuk eltorzult az erőfeszítéstől, mégsem lassították az iramot.

A leopárd hamarosan kifáradt. Az Usiri tüzet a nagysörényű oroszlánra bízta. Az felugrott, és rohant a szavannán, széttaposva a hangyabolyokat, átugrálva az akadályokat. Egyenesen nézett maga elé, hogy a lehető legjobban lerövidítse a menekülés útját. Alig kapott levegőt, de csodálatosan futott. Végül azonban kifulladt, csökkent a sebessége, megállt. Az állatok jajveszékeltek:

- Mindjárt itt lesznek az emberek. Gyorsabban! Gyorsabban!

Akkor a majom elkapta az Usiri tüzet és ágról ágra ugrálva eltűnt a fák között. Néha belekapaszkodott egy-egy liánba, ami átsegítette a folyó egyik partjáról a másikra. A rugalmas, bátor, sőt vakmerő állat csodálatos ugrásokra vállalkozott, de egyszerre csak nem sikerült neki. Lezuhant a földre. Az állatok köréje csődültek.

N’Kato antilop visszavette tőle a tönköt, és nyílveesszőként szinte repült át a tisztáson, ahol magasan sütött a Nap. A rövid árnyak már nem adtak menedéket, és a fény csillogott. N’Kato átgázolt több folyón. Izzadság áztatta szép pettyes ruháját, de nem törődött vele. Bátran folytatta útját a megrémült bozóton át. Az állatok visszatartották a lélegzetüket az emberek és az állatok között dúló tragikus harc láttán. N’Kato tudta, hogy egyedül ő képes megőrizni az Usiri tüzet. Minden erejét szertelen ugrásaiban összpontosította.

Egy negyedik folyóhoz ért. Átkelt rajta, bár a víz egészen a szügyéig ért. Amikor kiért a partra és kezdett befelé menni az erdőbe, úgy érezte, hogy megmozdul a talpa alatt a talaj. N’Kato, a szent antilop, az Usiri tűz őrzője, belezuhant az emberek ásta gödörbe.

Lent a verem fenekén szemlélte a nagyon magas falakat, és nagyon szomorúan mondta magának, hogy nem tud akkorát ugrani, hogy onnan kikerüljön. És sírt, mert azon bánkódott, hogy nem tudta teljesíteni a kötelességét. Két szemében szörnyű szorongás látszott.

De az emberek már közeledtek. N’Kato előre nyújtotta a fejét a veszélynek szegezve a szarvait, készen arra, hogy megvédi a tüzet.

Az emberek megpillantva őt, meglátták a fehér csillagot is. Tehát meg nem ölheték. Következésképpen elevenen kellett fogságba ejteniük. Hálót fontak, amit ledobtak a szegény állatra, hogy mozdulatlaná tegyék. Majd leereszkedtek a verembe, és elvették az Usiri tüzet, akkor ujjongva, győzedelmesen visszamentek a falujukba, és az Usiri tüzet a legjobb helyre, a falu közepére tették.

Az emberek távozása után az állatok kiszabadították N’Kato antilopot, a csapda foglyát. Mindenki sírt és jajongott vele együtt. Az egész erdő átérezte a fájdalmukat, és mindenütt hallani lehetett a sírásukat. A madarak a világ legtávolabbi sarkaiba is elvitték a hírt. Azóta az állatoknak nincs Usiri tüzü, éjjel nem világít náluk a lángok segítséget nyújtó fénye.

Manapság a tűz az embereknél uralkodik, de a bátor antilop továbbra is szent állat. Sem az emberek, sem az állatok nem bántathatják, mert ő mindig az marad, aki a tüzet őrizte.

A LEOPÁRD MEG A SAKÁL (Kongói Demokratikus Köztársaság)

Egy éhségtől félholt sakál a szél sodorta szagok között hirtelen felismerte a friss hús szagát.

Habozás nélkül sietve elindult a lehetséges táplálék irányába.

A szimata nem hazudott. Egy ösvény kanyarjában, a fák közötti irtáson egy leopárd a napfényen egy fiatal antilopot tépett szét. A sakál közelebb ment és tisztelettel szólt a vadászhoz:

- Üdvözöllek, Leopárd úr, úgy látom, hogy igen nagy étvággal vagy megáldva. De nem méltóztatnál hagyni nekem pár falatot, hogy megebédelhessenek?

A leopárd teljesen az étkezés élvezetének adva át magát, arra sem méltatta a sakált, hogy feleljen neki. A sakál felbátorodva, közelebb ment a félig széttépett zsákmányhoz, és megpróbált elvenni egy darabot. A leopárd vadul morognia kezdett. A sakál visszakozott, de nem vesztette el a bátorságát. Legendás az ő ravaszsága, és ő meg is bízott benne. Mivel a lakmározó nem akart osztozni vele az ételen, a sakál arra szánta el magát, hogy megkörményezi. Tett előre pár lépést, és e szavakkal fordult a falánk állathoz:

- A te étvágyadnak, amint látom, nincsenek határai. Azonban fogadni mernék, hogy te kevésbé vagy nagyétkű, mint én.

A leopárd, a hiúságában megsértve, felemelte a fejét:

- Gúnyolódsz?

- Egy cseppet sem. Megismétlem: fogadni mernék, hogy énnekem nagyobb az étvágyam, mint teneked.

A leopárd nyújtózkodott egyet és gúnyosan ránézett erre a hétköznapi vadkutyára, amelyik úgy vélte, hogy nagyobb az étvágya, mint öneki. Nevetésben tört ki:

- Lehetetlen! Látod ezt az antilopot - nos, nekem ez csak előétel. Ha felfalom az egészet, csak azért teszem, mert éhes vagyok. Nos, eredj innen!

Azonban a sakál konokul visszavágott:

- Te mégis kevésbé vagy nagyétkű, mint én.

A leopárd megfordult. Ez már túl sok. Elege volt már ebből az elbizakodott állatból:

- Azt sem tudod, hogy mit beszélsz. Nem nehéz dolog falánknak nevezni magadat, ha nincs egy falat ennivalód sem. Csak az éhség miatt dicsekszel ennyire.

- Csak tőled függ, hogy megbizonyosodj. Engedd meg, hogy osztottam veled!

- Ez szóba sem jöhet. Ez az igazság! Nem én kaptam el futtában ezt a gyors antilopot? Nem én öltem meg? Ez az enyém, semmivel sem tartozom neked.

A sakál megértette, hogy a leopárd nem változtat a véleményén. Mélyet sóhajtott, de nem tartotta magát vesztesnek.

Még egyszer megszólalt:

- Úgy cselekszel, ahogyan jónak látod, de én továbbra is kitartok amellett, hogy az én étvágyam nagyobb a tiédnél.

- Bizonyítsd be! - mondta a leopárd csúfondárosan.

- Be is bizonyítom. De mit adsz nekem, ha én nyerek?

- Minden zsákmányom felét.

- Tartom a fogadást - jelentette ki a sakál. - Holnap megmutatom, hogy mire vagyok képes. Itt találkozunk kora reggel.

- Rendben - mondta izgatottan a leopárd.

A két ragadozó elvált, a sakál magával nagyon elégedetten, a leopárd türelmetlenül gondolva a másnapra.

Amikor leszállt az éj és az árnyak befedték az egész bozótot, a sakál járkált erre-arra, egyre csak az járt a fejében, hogy milyen módon tudja legyőzni az ellenfelét. Kérdezgette az eget, a fákat, a köveket. Az órák teltek-múltak. És egyszerre rájött, hogy hogyan is győzheti le a nagyétkű leopárdot.

Nesztelenül elindult egy álomba merült falu felé, és bement a nyitott házba, ahol a falusiak a festéshez szükséges eszközöket tartották. Ott megpillantotta edényekben a festékeket, amikkel a telihold ünnepére a bőrüket szokták kifesteni. Elvett egy edényt a vörös festékkal, és ugyanolyan csendben, mint ahogyan jött, visszatért az erdőbe.

Az erdő szélén egy földdarabon tököt termeltek. A sakál odament és türelmesen minden egyes tököt leöntött piros festékkal. Miután befejezte a művét, visszament a fekvőhelyére, és elbűvölten saját tehetségétől, elnyújtózkodott, és azon nyomban elaludt.

Reggel kialudva, frissen és nagyon jókedvűen ébredt. Mielőtt elment volna a megbeszélthelyre, lement a folyóhoz, és ott a szomját oltotta. Majd sietség nélkül eljutott a leopárdhoz, aki éppen egy kövér gyöngytyúkot lakmározott. A sakál elfintorodott:

- Hé, mi ez, Leopárd Úr? Ez a nagyétkű menüje: Pfuj! Mindjárt megmutatom neked azt áldozataim koponyáit, akiket az imént faltam fel.

- Hogyan? Te már megreggeliztél?

- Természetesen. Nem tudod, hogy én éjjel vadászom, hogy olthassam kielégíthetetlen étvágyamat, amiről beszéltem neked? Gyere velem!

A sakál a leopárd kíséretében elindult a tökföld felé.

Egy bizonyos távolságban megálltak, mert a falu nagyon közel volt és nem akarták felébreszteni a vadászokat. Messziről az illúzió tökéletes volt.

Micsoda csatatér! Mennyi áldozat! A leopárd rémülten felkiáltott, és megpróbált elmenekülni, de a sakál visszatartotta:

- Miért menekülsz?

A hajnali fényben hatásos volt a látvány. A szétszórt vörös fejek jól bizonyították egyszerre a sakál ügyességét és óriási étvágyát.

- Be kell vallanom, hogy ez a csatatér meglep engem, és szívesen elismerem, hogy nagyétkű vagy. Meghajlok előtted. Elvesztettem a fogadást.

- Tehát beleegyezel, hogy a zsákmányod felét nekem adod, hogy csillapítsam szörnyű étvágyamat?

- Amit megígértem, azt meg is teszem - jelentette ki a leopárd.

És azóta a leopárd meg a sakál elválaszthatatlan barátok. Az előbbi határtalanul csodálja a másikat. Ami pedig azt az utóbbit illeti, ő mindig a leopárd nyomában jár, hogy begyűjtse ravaszsága gyümölcseit. Ezentúl kedvére ehet, ráadásul fáradság nélkül.

A SZÁJ MEG A KÉZ (Elefántcsontpart - bété)

Száj meg Kéz nagy barátok voltak. Együtt éltek.

Egy nap Száj úgy döntött, hogy rizsföldet fog művelni. Ő kiirtotta a bozótot, majd a felesége elvetette a rizst. A rizs nőtt és érni kezdett.

Amikor a rizs beért, az állatok kezdtek minden nap megdézsmálni. Száj egyszer elment látogatóba a barátjához, Kézhez.

- Jó napot, kedves barátom - mondta.

- Jó napot, kedves barátom - válaszolt Kéz. Leültette és érdeklődött: - Drága barátom, mi vezetett téged ide?

- Nincs semmi baj - felelte Száj. - Csak azért jöttem, hogy lássalak, és kölcsön kérjem tőled a lándzsádat, hogy megvédhessem a rizsföldemet. Az állatok megdézsmálják a rizsemet, és nem tudom, hogy hogyan is akadályozhatnám meg ezt. Nincs sem puskám, sem lándzsám, egyáltalán semmim sincs. Ezért is jöttem el tehozzád. Ha van lándzsád, szeretném, ha kölcsön adnád nekem.

- Jól van, tessék - mondta Kéz. - Véd meg vele a rizsföldedet! Majd visszahozod, miután a feleségeid begyűjtötték a termést.

- Rendben - mondta az. Fogta a lándzsát, és elment vele.

Miután hazaért és leszállt az éj, kiment a rizsföldre. Éjjel körbejárta az ültetvényét. A körjárata alatt elhajította a lándzsát, ami egy elefánt hasába talált. Mivel éjszaka volt, nem tudta, hogy merre menekült az állat a lándzsával a hasában. Száj hiába kereste a lándzsát, nem találta. Nélküle ment vissza a faluba.

Napkeltekor visszament még egyszer, hogy körülnézzon, ahol elhajította a lándzsát. Az elefánt után hatalmas vértócsa maradt. Hiába kereste a lándzsát, ismét üres kézzel kellett visszamennie a faluba.

Elment a barátjához, Kézhez, hogy tájékoztassa a történetéről:

- Jó napot, drága barátom! - mondja neki, amint megérkezik. - Bocsánatot szeretnék kérni tőled, mert elvesztettem a lándzsádat.

Kéz felkiáltott:

- Mit nem mondasz! Elvesztetted?

Száj így felelt:

- Elmentem vigyázni a rizsföldemre a tőled kölcsönzött lándzsával; éjjel elhajítottam és egy elefántot hason találtam, aki elmenekült vele együtt. Annyit kerestem, hogy halálra fáradtam, de mivel a barátom vagy, azonnal eljöttem hozzád, hogy még időben bocsánatot kérjek tőled.

- Azt akarom, hogy hozd vissza nekem azt a lándzsát, amit kölcsönadtam neked. - mondta Kéz. - Ha nem akarsz, hogy vége legyen a barátságunknak, hozd vissza! Nem akarok bocsánatkéréseket hallani.

- Hogyan találhatnám meg azt a lándzsát, semmiféle ötletem sincs. Ezért kérek bocsánatot tőled. Mi jó barátok vagyunk.

Kéz meg sem hallgatta, Száj ezért mindjárt el is ment.

Amikor Száj visszament a faluba, megkérte a főnököt, hogy járjon közben az ő nevében Kéznel, hogy az bocsásson meg neki.

A főnök magához hívatta Kézt, aki el is jött. Mindenki egybegyűlt. Bocsánatot kértek Kéztől, de az hallani sem akart róla, és kitarzott amellett, hogy a barátja, Száj, köteles visszaadni neki a lándzsáját.

Száj végül is kijelentette:

- Nos, legyen, elmegyek megkeresni a lándzsát, és visszaviszem neked.

Ezután a gyűlés feloszlott.

Miután hazatért, Száj összehívta a feleségeit és a gyerekeit - így szólt hozzájuk:

- A barátom, Kéz kitar amellett, hogy keressem meg a lándzsáját, ezért el is megyek. Csak azért mondom, hogy tudjátok. Talán visszajövök, de az is lehet, hogy nem. Tehát kérlek benneteket, hogy foglalkozzatok a gyerekekkel!

A feleségek tudomásul vették ezt a kérést.

Napkeltekor Száj elindult a rizsföldjére, a lándzsa keresésére. Elment oda, ahonnan a lándzsát elhajította. Onnan kezdte a keresést. Nem találta meg, de látta a megsebzett elefánt véres nyomait és követni kezdte egészen az erdő legmélyébe.

Amikor belépett az erdőbe, észrevette az elefánt-törte csapást. Ezen haladva eljutott az elefántok országába, amit Loblehnek - Elefántiának - hívnak. Már minden elefánt kiment a földre, amikor Száj beért a faluba. A bejáratnál egy öreg elefánt állt, a falut őrizte. Ő fogadta Szájt.

(Évek teltek-múltak; senki sem tudott Szájról; mindenki elfelejtette. Száj szülei, gyerekei és a feleségei megtartották a temetését. Széteszlottak a feleségek meg a gyerekek.)

A Szájt fogadó elefánt megkérdezte tőle:

- Gyermekem, mi szél hozott erre?

Száj így felelt:

- Semmi baj sincs, Atyám, csak a barátaimmal mulatoztam, amikor azok gúnyt akartak űzni belőlem. Azt mondták, hogy ez nem a szülőfalum. Ekkor megkérdeztem a szüleimet. Az apám azt mondta, hogy az én szülőhelyem neve Lobleh, és a nagyapám neve Elefánt. Az anyámat Zongwlo-nak (Nem szeretett-nek) hívják. Ezért jöttem el hozzátok.

- Isten hozott, gyermekem - felelte az elefánt. - A megfelelő helyre érkeztél. A egyik anyai nagybátyád, aki egy rizsföldön keresett élelmet, egy lándzsát kapott a hasába. Haldoklik. A házban fekszik.

Száj megkérte, hogy mutassa meg neki a sebesültet, és az öreg elefánt bevezette a házba, ahol a nagybátyja feküdt. Száj sokáig a beteg mellett maradt. Még mindig ott volt, amikor visszatért a többi elefánt.

Amint beérkeztek a faluba, az elefántok az öreg elefánthoz fordultak:

- Apánk, az úton emberszagot éreztünk. Senkit sem láttál? Azért téged kérünk, mert te vagy az egyedüli, akit itt hagyunk, hogy vigyázzon a falura.
- Valóban eljött valaki - felelte az öreg elefánt. - De ő egyvalaki közületek. Látogatóba jött mihozzánk.

Az elefántok mindjárt látni akarták Szájt, és meg is találták a házban. Ott maradtak, mindannyian együtt, a sebesült elefánt mellett, hogy az utolsó leheletéig mellette virrasszanak.

Száj azt gondolta, hogy majd eltemetik. Legnagyobb meglepetésére az elefántok a testvérüket kidobták a bozótba.

- Minálunk, amikor valaki meghal, a földbe temetik - mondta Száj. - Elmagyarázom: ásnak egy gödrt, beleteszik a holttestet, majd visszaszórják a földet, nehogy visszatérjen a faluba. Sohasem dobják ki. Tehát adjátok ide nekem a nagybátyám holttestét! Én majd eltemetem.

Az elefántok beleegyeztek, és átadták Szájnak az elhunyt tetemét, aki eltemette. A temetés után visszatértek a faluba. Még sokáig sírtak. Majd a ceremóniamester mindenkit összehívott, hogy szétosszák az örökséget.

A híres lándzsa az elhunyt vagyonának a része volt, amit kitétek a falusiak elé. A főnök, aki az örökség szétosztásánál elnökölt, megvizsgálta a közszemlére kitett vagyontárgyakat, mielőtt döntött volna.

Majd a falusiak magukhoz hívták Szájt, és így szóltak hozzá:

- Száj, mivel a mi gyermekünk vagy, és olyan messziről eljöttél hozzánk látogatóba, te leszel az első, aki választhatsz a nagybátyád tárgyai közül.

Száj beleegyezett.

Ezután Száj látszólag végignézte a tárgyakat. Hosszan habozott, hogy mit is válasszon, végül így szólt.

- Halljátok, oly sok minden van itt, hogy nem is tudok választani. Legyetek szívesek, válasszatok helyettem!

Az elefántok beleegyeztek.

Most ők nézték végtelennek tűnő pillanatokig a kiállított tárgyakat. Sokáig kotorásztak közöttük, de nem tudtak dönteni, hogy mit is válasszanak. Végül Szájhoz fordultak:

- Figyelj csak, minekünk már elégünk van a válogatásból. Vedd el te magad azt, ami tetszik neked!

Száj ezért kötelezve érezte magát, hogy ő válasszon.

Ezért Száj másodszor is felkelt, és ismét vizsgálgatni kezdte a tárgyakat. A tekintete végül megállapodott a lándzsán, ami az elefánt halálát okozta. Így szólt:

- Ezt a lándzsát választom ki magamnak. Meg akarom mutatni az anyámnak, amivel megölték a testvérét.

Az elefántok úgy vélték, hogy Száj megfelelő, értelmes szavakat mondott, ezért neki adták a lándzsát.

Két nap telt el még addig, hogy Száj elhagyta az elefántok faluját. Azok elkísérték egy darabon, majd elengedték, hogy egyedül folytassa az útját.

Száj még sokáig ment, napokon keresztül, míg végül eljutott a falujába.

Amikor végül hazaért a lándzsával a kezében, a felesége és a gyermekei alig ismerték meg, a falusiak sem.

Látva, hogy az emberek menekülnek előle, Száj felkiáltott:

- Nem ismertek meg? Én vagyok az, Száj!

A falusiak akkor örömujjongásban törtek ki, és boldogan tapsoltak. Győzedelmesen felkapták Szájt és a Főnök elé vitték. Száj helyet foglalt egy széken.

A Főnök az újáról érdeklődött. Száj egyszerűen válaszolt a kérdésekre:

- Nincs benne semmi különös. Elmentem megkeresni barátom, a Kéz, lándzsáját. Megtaláltam azt, visszahoztam. Itt van. Most értesíteni kell Kezet, hogy visszaadhassam neki a lándzsáját.

Mindenki nagyon örült, és boldogan köszöntötte a hazatért Szájt.

Előkeresték Kézt, aki helyet foglalt az összegyűltekek között.

- Jó napot, barátom, Kéz - mondta neki Száj.

- Jó napot, barátom, Száj - felelte az neki.

- Drága barátom, Kéz, visszahoztam neked a lándzsát, amit kölcsön adtál nekem.

Kéz így felelt:

- Drága barátom, Száj, végtelenül hálás vagyok neked ezért. A barátságunk épp oly erős marad, mint volt. Igen, ez az én lándzsám.

E szavak után a falusiak szétoszlottak.

Pár nap múlva Kéz anyja megbetegedett és meghalt. Halotti tort rendeztek. A falusiak éjjel-nappal zokogtak. De éjjel a sírástól kimerült szemekkel semmit sem láttak, ezért hol a falaknak, hol egymásnak ütköztek. Kéznek nem volt lámpája. A barátjának, Szájnak volt egy lámpája, amit Holdnak hívtak.

Kéz úgy döntött, hogy elmegy Szájhoz, kölcsön kéri a lámpáját. Így folytathatta az anyja el-siratását. Amint megérkezett Szájhoz, így üdvözölte:

- Jó napot, drága barátom, Száj!

- Jó napot, drága barátom, Kéz! Foglalj helyet ezen a széken, és meséld el, hogy mi hozott hozzám! A tudomásomra jutott, hogy meghalt az anyád. Éppen el akartam menni a temetésre, de te beállítottál hozzám - mondta Száj.

- Semmi más sem történt, csak az, hogy meghalt az anyám. Mindannyian siratjuk. Azonban, kedves barátom, Száj, amikor leszáll az éj a hosszú nappal után, amit mi átzokogunk, nem tudunk semmit sem tenni, mert nincs lámpánk. - Ezért jöttem el tehozzád, hogy add kölcsön a lámpádat. Amikor leszáll az este, meg fogom gyűjtani, hogy a falusiak tovább tudják siratni az anyámat. A temetés után visszahozom.

- Íme, itt a lámpa - mondta Száj -, de vigyázz, ennek a lámpának megvan a maga szokása. Amikor eljön az idő, felmegy az égre. Ezért is figyelmeztetek, nehogy egy napon azt mondd nekem, hogy nem szóltam neked róla.

- Tökéletesen megértettelek - felelte Kéz. - Mondd meg nekem, hogy mely órában megy fel a lámpa az égre, hogy mindent jól tudjak!

- A lámpám éjfélkor megy fel az égre - magyarázta Száj. - Tehát akkor kelj fel, és oltsd el!

Kéz beleegyezett, majd elbúcsúzott, és magával vitte a lámpát.

Amikor hazaért, Kéz betette a lámpát a házába, majd elindult a temetés színhelyére. Az emberek tovább siratták az elhunytat egészen addig, míg le nem szállt az éj.

Akkor Kéz meggyújtotta a lámpát, és elhelyezte az udvar közepén.

A lámpa olyan világosságot adott, mint nappal a Nap. A temetésre érkezett falusiak közül egyesek táncoltak, mások nevettek, megint mások énekeltek, míg csak ki nem merültek. Ezután mindannyian elaludtak, velük együtt Kéz is.

A lámpa lassan kezdett felemelkedni, egészen embermagasságig. Ebben a pillanatban Kéznek az álmában eszébe jutott a lámpa. Azon nyomban felébredt, és elkapta a továbbra is fel-felemelkedő lámpát. Eloltotta azt és bevitte a házába. Ezután visszafeküdt és elaludt.

Ismét nappal lett, és a falusiak tovább sírtak, táncoltak és énekeltek az elhunyt tiszteletére. Közben az éjszaka ismét meglepte őket. Kéz másodszor is az udvar közepére, egy székre tette az égő lámpát. Még sokáig folytatták a halotti tort, de a fáradtság hamarosan úrrá lett rajtuk. Lefeküdtek és elaludtak. Kéz szintén.

A lámpa már megint felemelkedett, amikor Kézt végre felébredt, mert eszébe jutott, hogy el kell oltani. Sikertelenül elkapnia még a lámpát, majd bevitte a házába. Kéz lefeküdt, elaludt.

Ugyanígy történt harmadnap is. A falusiak sírtak egészen az éj leszálltáig, akkor Kéz meggyújtotta a lámpát, és letette egy székre az udvar közepén. Nagyon szépen ünnepeltek, de a fáradtság mindenkin úrrá lett. Kéz és vele együtt az összes falusi mély álomba merült.

Mindannyian aludtak, mint a bunda, amikor eljött az éjfél. Kéz horkolt, és álmában teljesen megfeledkezett a figyelmeztetésről, amit Szájtól kapott. Akkor a lámpa emelkedni kezdett, egyre emelkedett, míg fel nem ért az égbe.

Hajnalba Kéz felébredt. Megrémült, amikor megpillantotta az üres széket az udvar közepén. A szíve zakatolni kezdett. Sietve megkérdezte köröskörül az embereket, mert tudni akarta, hogy nem dugta-e el valaki a lámpát.

- Senki sem vette el a lámpát, még kevésbé dugta el - felelték a falusiak. - Menj, keresd meg!
- tették hozzá.

Amikor Kéz felemelte a fejét, megpillantotta a lámpát és haragjában felkiáltott. Tanácstalan-ságában sírva fakadt, mert nem tudta, hogy hogyan szerezze vissza.

Elszaladt a barátjához, Szájhoz, és zokogva dadogta el neki:

- Drága barátom, Száj, kétségbe vagyok esve, mert elvesztettem a lámpát...

Száj félbeszakította:

- Fogj egy széket, drága barátom, Kéz, ülj le, és nyugodtan meséld el nekem, hogy mi vezetett hozzám. Miért zokogsz ennyire, hogyan érthetném meg így a szavaidat? Rajta! Mindenekelőtt foglalj helyet! - Mi hozott ide énhozzám? - kérdezte Száj. - Miért jössz ennyire zokogva?

Kéz akkor elmesélte, hogy mi történt.

- Nincs semmi nagy baj, csupán az, hogy az a lámpa, amit kölcsön kértem tőled, hogy annak a fényénél sirathassuk el az anyámat, és bár sok hasznos utasítást adtál nekem, és azt vissza kellene hoznom a temetés után, az a lámpa felment az égre, amíg én aludtam. Nem tudom, hogy hogyan vehetném le olyan magasról. Ezért is jöttem el tehozzád, és ugyanakkor bocsánatot is szeretnék kérni tőled.

- Drága barátom, Kéz - vágott vissza Száj -, azért jöttél, hogy bocsánatot kérjél tőlem, habár tökéletesen tudod, hogy sohasem kell senkitől sem bocsánatot kérni. Mindaz, amit mondhatok neked, csak annyi, hogy hozd vissza a lámpámat.

Kéz felkelt, és egyenesen a falu főnökéhez ment. Megkérte, hogy az ő nevében kérjen bocsánatot Szájtól.

A főnök meghallgatta a kérést, de megjegyezte, hogy nem szabad megfélekeznie arról, hogy senkitől sem kell bocsánatot kérni.

Szájt meggyőzte a főnök, aki ezután egybehívta a falusiakat. Azok össze is gyűltek. A főnök tájékoztatta őket arról, ami Kézrel történt, hogy elvesztette a barátja, Száj lámpáját.

A falusiak egyenesen Szájhoz fordultak:

- Te és Kéz nagyon jó barátok vagytok, ezért kérünk titeket, hogy felejtsétek el ezt a történetet a lámpával, és a barátod nevében kérünk, hogy bocsáss meg neki.

Száj így felelt:

- Mondjátok meg a barátomnak, hogy hozza vissza a lámpámat! Nagyon jól tudja, hogy haszontalan dolog bárkitől is bocsánatot kérni. Azt akarom, hogy hozza vissza a lámpámat, semmi mást nem mondhatok.

Kéz próbálta védeni az igazát azt magyarázva, hogy semmiképpen sem éri el a lámpát ott, ahol van. Teljesen tehetetlen és tanácstalan volt ebben a helyzetben.

Ezért a barátjának, Szájnak, felajánlotta, hogy a rabszolgája lesz.

Ma ezért rabszolgája a szájnak a kéz.

Ha a száj meg akar mosakodni, vagy enni akar, a kéz ad neki vizet, a kéz ad neki enni, és a kéz az, ami minden akaratát teljesíti.

Habár akkor Száj és Kéz között vége lett a barátságnak, csak nem élhetnek egymás nélkül, és továbbra is jó társak.

MIÉRT NEM KÜLÖNBÖZNEK MÁR AZ EMBEREKTŐL A VARÁZSLÓK? (Elefántcsontpart - djula)

Az öregek sokszor sóhajtoznak: „hajdanán, hajdanán”...

Ha hallod azt a szót, hogy *varázsló*, tudod, hogy a háza külön áll. Azon a napon, amikor valaki bement a kunyhójukba, az Isten megajándékozta őket. A varázslók itt vannak Kongban, a csőrük olyan hosszú, hogy innen Bouakéig ér. Itt ülhetnek, de elérnek valakit Bouakében. Itt lehetnek, de elérhetnek valakit Korhogóban, és bár itt vannak, elérhetnek valakit Bounában.

Élt egyszer egy öregember, aki elment lovat venni a fiának. Mutatott neki egy utat ezekkel a szavakkal:

- Ezen az úton ne menj, ez a varázslók útja. Amikor arra indulsz, az Isten megajándékozta őket.

A fiú gyakran lovagolt. Egy nap, amikor igen nagy kedve támadt nyeregbe szállni, a tilos utat választotta, és eljutott a varázslókhoz. Azok elkapták, hopp, és bezárták egy hétszobás házba és így beszéltek hozzá:

- Kerestünk valakit, de eddig még senkit sem sikerült elfognunk. Mivel ma találtunk valakit, azonnal ki is ássuk az édesgyökeret.

A kovácsok háza is elkülönítve állt, ahol a vasat verték. Amikor azok a vasat verték, akkor sikerült elkapniuk a legényt, és bezárni a hétszobás házba. Így beszéltek:

- Mivel van most valaki, kiássuk az édesgyökeret, hogy együtt fogyasszuk el.

A földjük olyan messze volt tőlük, mint ide Koumassai, de elmentek kiásni a gyökeret. Miközben a földjükön voltak, hallották, hogy hangosan csapódik a kinyíló majd becsukódó ajtó. Ezért a legény mellett őrségben ott hagytak valakit, hogy vigyázzon az ajtóra, míg ők begyűjtik a termést. Tehát elmentek a földjükre, ami olyan messze van, mint ide Ghana.

Tehát, a fiatalember lóháton eljutott a varázslókhoz, akik elkapták és a lovával együtt bezárták. A legény mondta is:

- Az apám figyelmeztetett, hogy ne térjek le erre az útra, mert ez a varázslók útja.

A fiú a lóva mellé állt, elgondolkodott, majd zokogva énekelni kezdett:

*Az anyám mondta, hogy szálljak lóra, de kerüljem ezt az utat,
tumènimè, tumènimè.*

*Az apám mondta, hogy szálljak lóra, de kerüljem ezt az utat,
tumènimè, tumènimè.*

Vágyódom az apám után.

Vágyódom az anyám után, tumènimè.

Az ének szövege kellemesen birizgálta az őr füleit, aki odament és kinyitotta az első ajtót.

Tehát az első ajtó kinyílt, de Ghanában eljutott az ajtócsapódás hangja az emberek, a termést begyűjtők fülébe, akik felkiáltottak:

- Hegyezzétek a fületeket, mert úgy hallottam, mintha kinyílt volna egy ajtó!
- Nem, tévedtek - mondták a többiek, és hozzátették: - siessünk a munkánkkal!

A fiú újból énekelni kezdett:

*Az anyám mondta, hogy szálljak lóra, de kerüljem ezt az utat,
tumènimè, tumènimè.
Az apám mondta, hogy szálljak lóra, de kerüljem ezt az utat,
tumènimè, tumènimè.
Vágyódom az apám után.
Vágyódom az anyám után, tumènimè*

Az őr betette a kulcsot a másik ajtóba, és azt is kinyitotta. A többiek a földeken így beszéltek:

- Figyeljete! Igaz, amit az imént mondtál.

Egyesek ezt mondták:

- Igaz.

Mások ezt mondták:

- Nem igaz - és kezdték összecsomagolni a kiásott gyökereket. Amíg a csomagokat készítették, a fiú tovább zokogott, és énekelt:

*Az anyám mondta, hogy szálljak lóra, de kerüljem ezt az utat,
tumènimè, tumènimè.
Az apám mondta, hogy szálljak lóra, de kerüljem ezt az utat,
tumènimè, tumènimè.
Vágyódom az apám után.
Vágyódom az anyám után, tumènimè*

Az egyik varázsló megszólalt:

- Igaz, amit mondtál.

Az őr, aki a fogoly mellett maradt, betette a kulcsot egy másik ajtóba, és azt is kinyitotta. Amikor az ajtó kinyílt, a többiek felkiáltottak:

- De igen, tényleg igaz, igaz, valóban igaz! - és felkapták a csomagjaikat.

Felkapták a csomagjaikat, feltették a csőrüket, és egy olyan nagyot ugrottak, mint innen Tafiréig, hogy mielőbb odaérjenek, vagyis amikor feltették a csőrüket, és ismét akkorát ugrottak, mint Tafirétől Bouakéig, majd megigazították a csőrüket, és akkorát ugrottak, mint Bouakétól Yamoussokroig. Olyan mértékben jutottak előre, ahogyan a csőrüket igazgatták. Mindjárt olyan közel voltak, mint innen Tafiréig.

Az ifjú őr betette a kulcsot a hetedik ajtóba, és amikor azt kinyitotta, az az ajtó nagyon hangosan csikorgott. Amint ez megtörtént, a fiú felugrott a lovára, a ló oldalába vágta a sarkantyúját, gyorsan átugrott az őr feje fölött. Abban a pillanatban, amikor sebesen kilovagolt, érkeztek meg csomagjaikkal a varázslók. Miközben ledobálták a csomagjaikat, a fiú gyorsan elvágtatott.

- Halljátok? - kiabáltak a varázslók. - Fogjátok meg! Fogjátok meg! Fogjátok meg!

Egyszerre mindenki talpon volt és egymást átugrálva rohantak. Igen, az egyik varázsló átugrotta az éppen előtte ugráló társát.

A kovácsok állandóan verték az üllőn a vasat. A fiú megértette, hogy el van veszve, nincs számára menekvés. A kovácsok tovább kovácsoltak. A táborhelyük hasonlít azokhoz a házakhoz, ahol most mi vagyunk. Abban a pillanatban, amikor a fiú megértette a helyzetét, egy csőr éppen átugrott a feje fölött, és amikor látta, hogy már el van veszve, beszaladt a kovácsok házába.

A kovácsok továbbra is kovácsoltak, még arra is alig volt idejük, hogy észrevegyék a lovat, ami villámként repült. Az egyikük felemelte a fejét, és maga fölött az egyik varázsló csőrét pillantotta meg. Az egyik kovács épp akkor fejezett be egy kést, amit egy vadász kért tőle, és éppen azt élesítette. Abban a pillanatban, amint a kést élezte, látta a feje felett átsuhanó varázslót, hogy elkapja a fiút, ezért kikapta a kést a tűzből és levágta a varázsló csőrét.

És pont ezért nem tudják azóta megkülönböztetni a varázslókat a becsületes emberektől. Így mesélte nekem a nagyapám.

A SZÉP ÉS A BESTIA (Burkina Faso)

Hol volt, hol nem volt, egyszer nagyon régen született egy kislány a Moogho királyság virágzó vidékén élő derék takács házában, akit Tigának hívtak. Akkor a laterit még nem vöröslött a Nap sugaraiban, hogy később okkerré váljon, még a gránit sem keményedett meg a földön, a rőt vadak még nem kerültek el a városokat meg a falvakat, hogy vadakká váljanak, és a vizek még nem váltak el a földtől, hogy tócsák, tavak, patakok, folyók, tengerek és óceánok képződjenek.

Akkor történt ez, amikor a szép kisgyerek megszületett a boldog apa nagy örömeire, de az anya meghalt a férj legnagyobb bánatára. Tíga, a nemes szívű takács, a boldog apa és szerencsétlen férj, állandóan csak sírt egész nap, és mindenkit elátkozott, nem tett különbséget az ott fent és az itt lent élők között. Önmagát kérdezgette, hogy miért van a természetnek ez az örökös változása, és miért újul meg állandóan az élet. Önmagától kérdezgette, hogy az érkezések és a távozások miért következnek egymás után, és miért nem hasonlítanak egymásra, miért halad állandóan egymás mellett az élet meg a halál, miért tegeződnek egymással, és miért ilyen szakadatlan az egymásnak ellentmondó, az egymással szembenálló események folyamata.

Tíga a felesége sírjától a lánya bölcsőjéhez járt oda-vissza, teljesen a reményét veszítve.

Éppen csak letörölte a könnyeit, amikor édes, ismeretlen zene hangzott fel a házában, szállt a levegőben, de nem lehetett megállapítani, hogy honnan jön. Ez a dallamos és különös zene pár pillanatig tartott, miután megjelent egy titokzatos lény: egy öreg, nagyon öreg, tiszteletre méltó kinézetű, tekintélyt parancsoló viselkedésű, teljesen fehérbe öltözött nő. Úgy látszott, mintha különösen merev tekintetével semmit sem venne észre ennek a földnek az aljasságaiból. Alig nyitotta ki a száját, amikor ezeket a szavakat mondta:

- Derék férfiú, engem külön Tehozzád küldött el a Legfőbb Lény, aki az önelégültségében nem elégedett és a magasztosságában nem gőgös. Azért jöttem el, hogy közöljek veled három igazságot és egy jó hírt.

- Ó, te szellem, aki a felhőkből szálltál le a szelek szárnyán - mondta a takács -, mondd el nekem azt a három igazságot, és közöld velem azt a jó hírt, ami minden bizonnyal írt ad a lelkemnek.

- Az első igazság - mondta az öregasszony - íme ez: az emberek tetteit vagy vissza kell fordítani, vagy át kell formálni, vagy tenni kell ellenük valamit, mert azok sohasem tökéletesek; de a Jó Isten tetteivel semmit sem kell tenni, mert azoknál tökéletesebb nincs.

Rövid ideig hallgatott, majd folytatta:

- A második igazság: egyszer látni a saját szemeddel, többet ér, mint kétszer hallani a saját füleddel, mert a látás a legfőbb emberi érzék, és mert a személyes tapasztalat mindig biztosabb, mint a másoktól hallott.

Ismét hallgatott egy kicsit, majd folytatta:

- A harmadik igazság: lehet hazudni, hogy feleségül végy egy lányt, de nem hazudhatsz, hogy megtarts egy feleséget.

Várt egy pillanatig, majd hozzátette:

- Végül halld a jó hírt! Isten, a Világmindenség teremtménye magához szólította a te drága és erényes nőt, mert szüksége van rá, különös és fontos küldetés vár ott reá. Az égbolt Nagy Szentje, hogy megvigasztaljon, úgy döntött, hogy rendkívüli sorssal áldja meg a kis árvát: ő lesz a Moogho királyság legszebb és leghatalmasabb lánya.

Ezek után az ünnepélyesen és nagy felbuzdulással kiejtett szavak után a szellem eltűnt, miközben az édes, lágy zene még tovább hallható volt. Ezután Tiga, a takács letörölte a könnyeit, belenyugodott az Isten akaratába, és elhatározta, hogy a lányát az országa törvényeinek és szokásainak megfelelően fogja nevelni az ősök, a halottak és a mennyben lakozó szellemek tiszteletére.

Az árva kislánynak a megtörtént események bizonyosságául a „Wendwaoga” nevet adta, aminek a jelentése: Nagy az Isten.

Miközben ez történt Tigánál, nem kevésbé különös dolgok történtek másutt, éspedig Moogho uralkodójának, Naba Sougrinak a palotájában. A hatalmas úr első felesége egy fiúnak adott életet. Ez ott nagyon fontos esemény volt, mert a gyerekek keménynek kell lennie, hiszen ő lesz az ország uralkodója, a birodalom minden lakója fölött élet-halál ura.

Az újszülött még ott feküdt a boldog anya mellett, amikor mindenfelől éles sípolás lett hallható. Amint az abbamaradt, mintha a semmiből jött volna, megjelent egy öreg, nagyon öreg asszony, mintegy a nagy káoszból, és megállt a szoba közepén. Teljesen feketébe volt öltözve, fekete szoknyával a derekán, fekete turbánnal a fején és fekete bőrcipővel a lábán.

A nő gúnyosan vigyorogva közölte, hogy az árnyékvilág küldötte ő, és azért jött sietve, hogy három igazságot és egy rossz hírt közöljön.

- Ó, te fantom - mondta reszketve a királyné -, hajlandó vagyok végighallgatni, és bocsánatot kérek, ha bármivel is megbántottalak, ami megmagyarázhatná a jelenlétedet nálam, épp ebben a pillanatban.

- Az első igazság - mondta az öregasszony - jobb a pokolba menni, ahol úgy szórakoznak, mintha a bolondokházában lennének, mint a Mennysországba, ahol úgy unatkoznak, mintha kolostorban élnének.

Hallgatott egy pillanatig, miközben gúnyos kacagás hallatszott, majd folytatta:

- A második igazság: nem kell barátok keresésére fecsérelni az időt, mert évekre van szükség, hogy szoros barátság alakuljon ki, de elegendő egyetlen egy nap, hogy örökös gyűlölködés szülessen, mert egyetlen élőlény sem érdemli meg, hogy egy másik feláldozza érte a boldogságát, és még kevésbé, hogy meghaljon érte.

Ismét megállt, hogy bőföggjön, krákogjon, köhöggjön, tüsszögjön, köpködjön és néhány groteszk tánclépést tegyen, mielőtt folytatná:

- A harmadik igazság: úgy kell élni az életünket, ahogyan minekünk tetszik, nem törődve azzal, hogy mi lesz utána, mert a mai gatya többet ér, mint a holnapi nadrág; mert nem szabad feláldozni azt, ami van, azért, ami csak lesz; nem kell elengedni azt, aki birtokol, hogy elkapjuk azt, aki lop.

Újabb szünet szakította félbe az öregasszony beszédét, majd befejezte a mondókáját:

- Most pedig halld a rossz hírt: a te újszülöttnednek meg kell fizetnie az erkölcsi sértésért, amit az ő úkapja követett el az én ükömmel szemben. Egy elkerülhetetlen átokkal fog megfizetni: Születése alapján ő gazdag és hatalmas lesz, erről nem tehetek. De ő lesz a legcsúnyább teremtes, amilyent valaha is a hátán hordott a föld. Senki sem fogja tudni elviselni a látványát és a társaságát. Azonban hagyok neki egy egészen kicsi esélyt: kigyógyul ebből a rútságból, ha talál itt lenni a Földön egy elég bolond és ostoba lányt, aki csöpp gyengédséget fog érezni egy ilyen szörnyszülött iránt, mint amilyen ő.

E szavak után a gonosz asszony hirtelen eltűnt, nagy bánatban hagyva a királynét. Lemon-dóan, de Istenben bízva a derék királyné a „Wendpanga” nevet adta a fiának, ami ezt jelenti: Az Isten hatalma. És telt-múlt az idő.

Kínkeservesen múltak az évek. Wendpanga, a trónörökös herceg növekedett termetben és bölcsességben, de sajnos rútságban és szörnyszülötti kinézetben szintúgy. Emiatt mindenki gúnyolta és sokszor megbántották.

Végül úgy döntött, hogy elvándorol a bozóterdőbe, hogy elmeneküljön az emberek rossz-indulata elől, és rútságát elrejtse a vad természet ölében.

Ez alatt az idő alatt Tiga takács házában Wendwaoga, a félárva lány növekedett termetben és bölcsességben, és bájjban meg szépségben ugyanúgy. Most huszadik évében járt, és csak úgy ragyogott a bájosságtól és gyengédségtől.

Egy nap elment vízért. Hosszú sorban álltak a nők a kútnál, ezért ő úgy döntött, hogy addig, amíg őrá nem kerül a sor, a pillangókat kergeti. Tehát bement a sűrű csaltiba e kedves kis rovarok után. Eltévedt és találmra kezdett járni. Ez órákig tartott. Barangolása nagyon különös felfedezéshez vezette. Megpillantott egy domb tetején egy fényűző palotát, a bozót közepén. A környéken csak sűrű fű volt és sűrű bokrok. Ez egy pompás, hatalmas épület volt, hét emelete volt, és hét, majdnem az égig érő bástya vette körül.

Az ajtók és az ablakok tömör aranyból készültek. Wendwaoga belépett és elcsodálkozott. Egy teljesen sárga szobában találta magát: a padlót vastag sárga velúrszőnyeg fedte, a mennyezet sárga fából készült, az ablakokon sárga selyemfüggönyök lógtak, és az azokon át beszűrődő fény árasztotta el az egész termet.

Hangot hallott, amiről nem tudta megállapítani, hogy honnan jött: „Érdemes jobbnak lenni, mint voltál, és jobbat birtokolni, mint amid volt.”

A hang háromszor, majd megint háromszor elismételte ugyanazokat a szavakat. Wendwaoga folytatta a nyomozást, és eljutott egy kék szobába, ahol a falak azúr színűek voltak, és kék vizű, kifogyhatatlan forrás tört fel a földből, és mámorító frissességet terjesztett maga körül. Ismét hallható lett ugyanaz a kemény és ijesztő hang:

„A hazugság szalad, és gyorsan kifárad, de az igazság csak lépked, és sokáig friss marad.”

Folytatva a kutatást, Wendwaoga felkapaszkodott egészen a hetedik emeletre. Áthaladt egy zöld meg egy vörös szobán, majd egy üvegszoba ajtaja előtt találta magát. Belépett és egy szörnyűséges lény előtt találta magát, aki nem volt sem ember, sem állat, akit csak szörnynek, a legocsmányabb szörnynek lehetett nevezni.

Furcsa egy lény volt az: hatalmas fej, kidülledő gömbszemek, kidudorodó homlok, nagyon hosszú fogak. Szélesre tátott, vastag ajkai közül ragadós nyál csurgott; feketés takony csöpögött az orrlukaiból; a szeme gennyes volt, rücskös bőre tátongó pórusaiban vércseppek gyöngyöztek.

Wendwaoga elájult ilyen rútság láttán. A szörnyeteg közelebb lépett hozzá és elbűvölten nézte ezt a szépséget és bájt, a finomságot és a frissességet, ami ebben a testben egyesült. Úgy látszott, hogy érdeklődik iránta, valami finom gyengédséget érez kisugározni e pici, itt előtte elterült testből. Amikor Wendwaoga visszanyerte az eszméletét, egy fehér szobában találta magát, makulátlan tisztaságú fehér lepedővel letakart, elefántcsontból készült ágyon feküdt, a feje ugyanolyan fehér párnán nyugodott. A hirtelen ijedelemtől megfájdult a feje, láztól reszketett egész testében. Ismét remegni kezdett, amikor a szörny belépett. Becsukta a szemét, hogy ne lássa. A különös lény két lépést tett előre, egy asztalra élelmiszerrel teli kosarat tett, és visszavonult, miközben ezeket a szavakat mondta:

- Nagyon mélyre kell süllyednünk, hogy megtanulhassuk, hogyan lehet nagyon magasra emelkedni. Érdemes előbb átélni a legrosszabbat és csak utána a legjobbat, hogy megismerjük a jót, majd aztán a kevésbé jót.

Wendwaoga akkor felismerte azt a hangot, amit a sárga és a kék szobában hallott. A lány másnap még mindig feküdt. A szörny visszajött... ismét hozott egy kosár ennivalót, és visszavonult, miközben ezeket a szavakat mondta:

- A legszebb lány sohasem olyan szép, mint az, akit szeretnek. A legszebb férfi sohasem olyan szép, mint az a csúnya fiú, akit egy lány szeret. A csúnyságot nem látja már a szem, amikor a szív szeme a másik szívét nézi.

Harmadnapon Wendwaoga már gyógyulóban volt. A szörny, szokásához híven, bejött. Ennivalót hozott. Amikor visszavonult, így beszélt:

- Amikor leszáll az éj, jobb lámpát gyújtani, mint elátkozni a sötétséget.

A negyedik napon Wendwaoga még ágyban volt. A szörny ismét eljött. Úgy látszott, mintha ő is beteg lenne. Tántorgott.

Nagy fáradtság látszott a járásán.

Miközben visszavonult, egy porral teli kis üveget mutatott, és így beszélt:

- Évek óta magamnál tartom ezt a mérget. Eddig haboztam, hogy véget vessek vele az életemnek. Te, ártatlan lány, az utolsó illúzióimat is elveszítem veled. A te tekinteted sem tud támaszom lenni, tehát mindjárt elhagyom ezt a világot, ami előbb engem hagyott el.

Miután ezt mondta, kiment, és az árva lány teljes zavarban maradt.

Beköszöntött az ötödik nap. Wendwaoga nem látta a szörnyet. Önmagát kérdezgette. Beköszöntött a hatodik nap. Wendwaogát nem látogatta meg a szörny. A lány nyugtalankodni kezdett.

Beköszöntött a hetedik nap. A rútság nem jelent meg. Csak nem tette meg, amivel fenyegetőzött? - kérdezte saját magától, hogy meggyőződjön róla, Wendwaoga elindult átkutatni az egész palotát emeletről emeletre.

Amint így nyomozott, egyszerre csak nyögésekre lett figyelmes. A hangok egy nagy szobából jöttek. Bement. Egy nagy ágy volt ott, amin a szörny haldokolt. Az üvegce, amiben a méreg volt, most teljesen üresen mellette hevert.

Wendwaogán egyszerre sajnálat lett úrrá. Egyidejűleg egy csepp gyengédséget is érzett a szörny iránt, aki nagyon vendégszeretőnek, kedvesnek mutatkozott. Hozzásietett, megfogta a kezét:

- Isten óvjon meg - mondta. - Nagyon fogok szenvedni, ha meghalsz.

E szavakra csillogó fény borult a szörnyre. Egy ideig tartott, és amikor széteszlott, a szörny eltűnt, a helyén egy gyönyörű, karcsú, bájos, elegáns és tiszteletet parancsoló külsejű, húsz éves ifjú feküdt. Felkelt az ágyból és e szavakkal adott a történetekre magyarázatot:

- Derék leányzó, feloldoztad egy gonosz boszorkány átkát, amit énrám vetett, hogy egész életemben a rútságot viseljem magamon. Csak egy gyengéd tekintet, mint amilyent te vetettél rám, menthetett meg ettől a bajtól. Köszönöm, és örömmel közlöm veled, hogy én vagyok a Moogho királyság trónörökös hercege. A hercegnémmé akarlak tenni, ha te is akarod. Megérdemled nemes lelkeddel, méltó vagy rá a bájad és a szépséged miatt.

A szép herceg megfogta az árva lány kezét. És együtt mentek vissza a palotába.

A herceg apja teljesen odavolt a boldogságtól, amikor megpillantotta a fiát, aki megszabadult a szörnyűséges kinézetétől. Pompás lakodalmat rendeztek, hogy az emberek és Isten előtt a legjobbra és a legrosszabbra összekössék Wendpanga és Wendwaoga sorsát. A lakodalomra érkezett tömeg előtt volt alkalma kijelenteni a trónörökös hercegnek: „A szerelem az az erő, ami megtízszerez minden jóságot, és a tizedrészére oszt minden rosszat”.

A rútságától megszabadult herceg sokáig boldogan élt az istenáldotta árva lánnyal. Igaz, hogy Isten hatalma felülmúlja a boszorkányok és a gonoszok minden hatalmát. Az embernek, aki az Isten fájának az árnyékában él, nem kell félnie a hazugok égető napsugaraitól.

MAWU ÉS AZ Ő HÁROM GYERMEKE

(Togo)

Hol volt, hol nem, volt, élt egyszer egy férfi, akit Mawunak hívtak. Három gyermeke volt: Kéz, Has és Láb. Ennek a családnak a tagjai nagyon szerették egymást, a gyerekeknek jól ment a soruk.

Mawu, amikor megöregedett, összehívta a családját, mert tudta, hogy ő csak egy vándor a Földön. Tehát egybehívta a gyermekeit, és így szólt hozzájuk.

- Öreg vagyok, visszatérek a hazámba, hogy ott éljem le a hátralévő éveket. Szeressétek egymást! Legyetek egymás támasza! Segítsétek töletek telhetően a nyomorgókat, adakozzatok a koldusoknak, ne vessetek meg senkit, ne kövessetek el senkivel szemben semmi rosszat! Tiszteljétek mások feleségét! Így boldogságban fogtok élni. Ne feledkezzetek meg a tanácsaimról, azok kincset érnek. Én szinte irigyellek titeket. Megértettétek?

- Igen, apa - felelték. - A tanácsaid szerint fogunk élni.

Egy hét múlva Mawu arany ágyékkötőben felszállt egy pompás paripára, és egy csodaszerkezeten felemelkedett a mennybe.

A három fivér, miután megnőttek, fényes helyzetbe került. Kéz egy előkelő várban lakott, Has egy pompás villában, Láb pedig egy négyemeletes házban. Kéz és Láb, eltelve saját maguktól és hogy fitogtassák a gazdagságukat, válogatás nélkül vették maguknak a feleségeket, egyiket a másik után, rendkívüli kiadásokba verték magukat, egy szóval romlott életet éltek, teljesen ellentétben az apjuk tanácsaival; megvetették a szerencsétleneket, megrugdosták a koldusokat. Has, rendkívüli gazdagsága ellenére, szerény volt; nagy emberszerető, bánkódott a szerencsétlenek sorsa miatt, alamizsnát adott a koldusoknak, el-eljárt a fivéréihez, akik csak nagyon ritkán keresték őt fel. Meglátogatta őket, amikor betegek voltak. Mawu egy idő múlva, hogy lássa, hogy a gyerekei a tanácsai szerint járnak-e el, egy bronzos bőrű, bájos fiatal lánnyá változott. Kéz éppen csak megpillantotta a tündért, és azonnal udvarolni kezdett neki, elhalmozta ajándékokkal.

A lány ezután Láb háza előtt sétált, aki behívta magához, majd hosszan megcsodálta. A lány bement, és megállapította, hogy Lábnak hat felesége van.

Eltűnt, mintha elvarázsolták volna. Visszament Kézhez, aki egy masszív aranygyűrűt kínált fel neki, és feleségül kérte. Mawu elégedett volt a felfedezésével.

Eltűnt, és egy nyomorék koldusnak öltözött. Vérző sebekkel volt tele rücskös bőre. Megint elment Kézhez, alamizsnáért könyörgött; az elkergette. Elmosolyodott és elment Lábhoz. Ugyanaz történt. Elment Hashoz. Ő tárt karokkal fogadta, gondosan megmosdatta, szép ágyékkötőt adott neki, és az asztalához ültette, ahol megkínálta minden jóval. A koldust vendégül látó gazdának csak két felesége volt. Mawu meg volt elégedve.

Döntött.

Miután visszaváltozott valódi alakjába, Mawu megölelte a fiát, és behívta Kezet meg Lábat Has házába.

Így szólt hozzájuk:

- Mielőtt az égbe távoztam volna, drága tanácsokat adtam nektek. Viccnek fogtátok fel azokat, nem tartottátok hozzá magatokat. Amikor szép lánnyá változva elsétáltam a házatok előtt, megcsodáltatok, de amikor szegény koldusként élelemért kopogtam be hozzátok, elkergettetek. Egyedül Has folytatott és folytat egészséges életet, a tanácsaimnak megfelelő; mindjárt eljáratok veletek egy szép táncot, zene nélkül. Ezentúl majd tisztelni fogátok az apátok szavát.

- Has - kiáltotta -, állj ide középre!

Odaszólt Kéznek:

- Te mássz fel Hasra!

Az rögtön meg is tette. Majd Lábnak mondta:

- Te vedd a hátadra a fivéredet, Hast!

Mawu ezután hozzátette:

- Has, te pedig a király vagy a két testvéred között. Ők a te szolgálid. Te nem dolgozol, de a kedved szerint ehetsz. Ez a fizetség, mert szófogadó voltál.

Attól kezdve a has tényleg olyan, mint egy király. A láb jár, és a kéz cipekedik meg dolgozik helyette.

A VADÁSZ MEG A PÁRDUC

(Togo)

Egy napon Agbémadokponou, a vadász éppen ment hazafelé a vadászatról, mert már elfogyott a puskapora és a tölténye. Egy nagy fa alatt meglátott egy párducot, ami a gazdag lakoma után nyugodtan pihent.

Agbémadokponou futásnak eredt, mert más megoldást nem látott. A párduc észrevette őt, és szólt, hogy félelem nélkül álljon meg, és menjen oda hozzá. A vadász nem fordult vissza; egész testében reszketett, de végül valahogyan erőt vett magán, és odament az állathoz, ami megkérdezte:

- Miért szaladsz el, derék ember, amikor megpillantasz engem?
- Azért szaladok el, mert félek tőled. Félek, hogy valami rosszat teszel velem.
- Miért félsz tőlem?
- Azért, mert te vadállat vagy, és az állatok vadsága kiszámíthatatlan. Te félelmetes vagy, engem halál fenyeget.
- Ez igaz, de ha én félelmetes is vagyok, ez csak látszat, és nem tőlem és a hozzám hasonlóktól kell félned.
- Hanem kitől?
- Derék vadász, saját magadtól kell félned.
- Talán saját magammal teszek valami rosszat? Rejtélyes dolog, amit beszélsz.
- Rejtélyes, bizony, de már így van az.
- Légy szíves, magyarázd meg!
- Én vad vagyok, ez igaz, beismerem, de az ember, a te testvéred az, akitől a leginkább félned kell.
- Miért?
- Az ember, a te fivéred a világ legkegyetlenebb állata. Valószínűleg nem ismered a kegyetlenségét, mert közel áll hozzád: az ember, a testvéred, mindig ott van melletted, veled, minden nap. Mosolyog, nevet, kedves, de ez csak egy, a felszínén nyugodtnak tűnő óceán, ami a mélyben tombol, háborog.
- Még mindig nem hiszem, mert az ember, a testvérem mindig rokonszenvet tanúsított irántam, és segített; kérlek, magyarázd meg világosabban!
- Az ember, a testvéred, minden szerencsétlenségednek az okozója. Olyan akarsz lenni, mint ő? Minden eszközt felhasznál, hogy lezárja előtted az utat; az ember, a testvéred, akivel megosztod a legjobb falatot, megmérgezi téged, elcsábítja a feleséged, megöl téged, nyomorékká tesz, irigykedik, jogtalanul bebörtönöz.
- Párduc Nagyasszony, úgy gondolom, hogy te csak a rosszat látod ebben a teremtményben. Az embert, a testvéremet, mint minden élőlényt, az Isten teremtette, jó és rossz tulajdonságaival. Ne felejtse el, hogy az embernek, az én testvéremnek, minden hibája ellenére, amiket az imént felsoroltál, vannak tagadhatatlan erényei: ő jó, rokonszenves, kegyes, szolidáris és szolgálatkész.

- Mindazok a tulajdonságok, amikkel felruházod az embert, a testvéredet, csak formaságok. A kézzelfogható tények számítanak. Ha az embernek, a te testvérednek vannak is jó tulajdonságai, ezerszer több a hibája. Az ember, a te testvéred képmutató, sunyi, arrogáns, gőgös; mindent egyedül magának akar; ő az, akitől félned kell, nem éntőlem.

A beszélgetőtársak elváltak egymástól, az ember meggyőződve arról, hogy a Párduc helytelenül ítélkezett az emberekről. De íme, az útról letérve, az erdő legmélyén összetalálkozott egy irigy és aljas vetélytárssal, aki egy puskagolyóval leterítette, mint valami nyulat. Így igazolta a párduc szavait.